vero timens maritū rn̄dit.mō tn̄ venias.mecū et ego prēm tuū rogabo vt te faciat mōialē Sicq3 exiuit. Mrē vero tacente otigit vt iteꝝ montē aſcenderet.filia dormiēte.q̄ cū ſurrexiſſet matre in eccleſia q̄ſita et nō inuēta in mōte eā eē ſuſpicans ſecuta ē ſola et ꝑ ꝓcām feneſtrā ingreſſa.rurſum habitū induit matriꝗ rogāti vt exiret rn̄dit. Immō me nō decipies.verba ſibi ꝓmiſſa replicans. Mrē ꝟo cū multo timore recedente.paſ cū fraſ b' furibūd' aſcendit fores effregit.filiā vociferantē eduxit.cognatis q̄ eā auerterent omiſit Quib' illa nōdū vt puto nouē ānoꝝ tā ſapienſ rn̄dit. vt mirareſ.q̄d plura. Epō Leodieñ prēz et eos a q̄b' educta fuerat excōicāte.loco reſtituta ē.et p' ānos paucos ibidē in abbatiſſā electa. Hec de ouerſione dcā ſunt.mlta hmōi xp̄s in ſuis opaſ electis.ad glaꝫ ſui nōis Cui cū prē et ſpūſcō honor ſit et impiū ꝑ infinita ſcl'a ſcl'oꝝ Amen.

Explicit Prima diſtinctio.

Incipiunt capitula libri ſequentis

De dcōe q̄d ſit vn̄ dicaſ q̄t ſint ſpēs ei' q̄s fructus ca. pmū De mōacho apoſtata q̄ in bello ofeſſ'. et in ofeſſiōe dcc'. elegit duo milia ānoꝝ in purgatorio ca. ij. Itē de mōacho apoſtata.q̄ in miraculo ſācti Bernardi dct' extra ordinē mortu' ꝛ in clericali habitu ſepult'.effoſſ' in tōſura et habitu monachi apparuit ca.iij. De ſacerdote q̄ dixit Si pctā ſūt pctā.nūq3 ſaluabiſ anima mea ca.iiij. De luxurioſo ſacerdote cui colūba in die natalis dn̄i tb' vicib' ſacramētū altaris tulit.et p' dcōm reſtituit ca.v. De Hildebrando latrone impenitēte.et pēa ei' p' mortē ca.vi. De Godeſcalko vſurario.q̄ ſedē igneā ſibi in pēis ꝑpatā vidit ca.vij. Quā graue peccatū ſit vſura ca.viij. De pabola Lupoldi Wormacienſ epi ca.ix. De ſcolari pariſieñ q̄ ob nimiā dcōꝫ ofiteri nō potuit cui' pctā in cedula ſcpta diuinit' ſūt deleta ca.x. De muliere q̄ de filio ocepit.quā Innocenci' papa ob dcōm pſcām a peccati pēa iudicauit abſolutā ca.xi. De dcōe nobiſ iuuenis q̄ xp̄m negauit et ꝑ interceſſionē btē ꝟginis grē reſtitut' ē ca.xij. Quid Auguſtin' ſēciat de vera pn̄ia ca.xiij. De Henrico ouerſo q̄ peccatū diſtulerat vſq3 ad mortē.ca.xiiij. De canonico piſieñ q̄ ſacramētis in fine ꝑticipās et p' mortē cuidā apparens dixit ſe ob nō verā dcōm dānatū eē.ca.xv. De vago clerico apoſtatāte.ca.xvi. De milite Remēſe q̄ i pn̄cia ſācti Bernardi cōicās dct' deceſſit.ca.xvij. De dcōe Philippi comitis namurceñ.ca.xviij. De dcta orōe ouent' de Hēmerode q̄ tpe ſciſmatis corꝫ Frederici imperatoris mutauit.ca.xix. De religioſa fēia.q̄ ter i ebdōda obtiūit mōacho lacrias īfra matutias. c.xx.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Itē de femina q̄ dn̄o Waltero abbati vilarienſi impetrauit a dn̄o grām
lacrimaꝝ.ca.xxi. Itē de monacho q̄ eidē Waltero eādē grām obtinu
it.ca.xxij. De monacho ad cui⁹ lacrimas diabol⁹ reſpexit cū coꝛ eius
inani gl̄a extolleret.ca.xxiij. De clerico q̄ puellā iudeā ſtuprauerat quē
cū iudei accuſare vellent in eccl̄ia iā ↄtritū obmutuerūt.ca.xxiiij. Itē
de virgine hebrea a q̄dā impgnata quā cū pn̄tes pituram crederent Meſ
ſiā pepit filiā.ca xxv. Itē de puella iudea apud Louaniū baptiſata.c.
xxvi. Itē de puella in Rinſe baptiſata ca.xxvij. De clerico q̄ dixit e
piſcopos alamanie nō poſſe ſaluari.ca xxviij. De monacho Clareuall'
q̄ nō acq̄euit recipe ep̄atū.ca.xxix. De ep̄o Lōgobdie q̄ oñdit xp̄iano
ep̄o Magūtinenſi nōia ſibi ↄmiſſoꝝ in cartula ↄſcp̄ta.ca.xxx. Viſio c⁹/
dā de ſciſmate Rōani impij.de calamitate dyoceſ Colonieñ. de t̄ra ſcā
et aduentu Anticriſti.ca.xxxi. De ↄtcōe ſcōꝝ angeloꝝ cū demonib⁹ p
anima cuiuſdā vſurarij ↄtriti.ca.xxxij. De ↄtricōe vſurarij quē bufōes
ex elemoſinis ei⁹ ↄtti deuoꝛauerunt.ca.xxxiij. De ↄtricōe Theobaldi v
ſurarij piſienſ.ca xxxiiij. De pecunia vſurarij.q̄ pecuniā iuxta poſitā ↄ
ſūpſit.ca xxxv. De ↄtricōe cuiuſdā nobil' ab Herico duce ſaxonū exce
cati.ca.xxxvi. Expliciunt capitula.

Incipit ſecunda diſtinctio. De contricione.

Capitulum primum.

Ex ſupioꝛi diſtinctōe declaratū ē ↄuerſionē aliqn̄ pcedere
ↄtcōm.aliqn̄ ſeq̄.et exēplis pbatū. Nunc vo de ipſa ↄtri
cōe,put dn̄s donare ↄ gnab ē.dicere ppono.atq3 eadē
q̄ dicitur⁹ ſuis exemplis ↄfirmabo Et ſcire debes q ↄtricō
ſit magnū bonū et pfectū.qn̄q3 dei donū deſurſū deſcen/
dens a patre luminū.in q̄ non ē tranſmutacio.neq3 viciſſi
tudinis obūbracio.qn̄q3 additū pfectioni.q2 nimia contricio maximā de
let culpam perfecta vero culpā ſimul tollit et penā Nouicius vt pleni
us intelligere valeam contricionis virtutem primum mihi debes expon̄
quid ſit contricio.vnde dicatur.vtꝝ gratis infūdatur.ſeu ab homine me
reatur quot ſint eius ſpecies.vel quid operetur in peccatoꝛe Monach⁹
Contricio ē coꝛdis penitudo ſc3 doloꝛ de peccatis ptim ſurgens ex timo
re gehenne ptim ex amoꝛe celeſtis patrie Nouici⁹ Eſt ne aliqua differē
cia inter penitudinem et penitenciam Monach⁹. Eciam. Penitudo do
loꝛ eſt interioꝛ tollens culpam pn̄a ſatiſfactio exterior peccati delens pe
nam Nouici⁹. Que eſt differencia inter culpam et penā Monachus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶ Secunda diſtinctio ¶ De contricione.

Culpa ē ipm peccatū.pena p̄miū peccati. Et culpa eſt mortalis.debet et
ꝑ p̄mio eterna pena Hanc de⁹ ꝑ cordis penitudinē in penā ↄuertit tpa
lē Hanc ſi inſufficiens fuerit ↄtricio.delet exterior ſatiſfactio.hec eſt p̄ma
q̄ſi penā tenens dcā ¶ Nouici⁹.vñ dicit ↄtricio ¶ Monach⁹.cōtricio dcā
eſt q̄ſi ſimul tricio.ↄponit āt a con qḋ ē ſimul et tricio.eo ꝙ de ōnib⁹ pec
catis cor ſimul teri debeat ꝑ dolorē. Qui de pctō vno dolet nō de altero
neq̄q̄ȝ concedit ꝙ in corde hui⁹ ſit ↄtricio Non dȝ pctōr diuidere culpā
qr de⁹ non diuidit indulgenciā. Simul eñ totū debitū dimittit ¶ Nouic⁹
Si ſimul ↄterēdū ē de ōnib⁹.qḋ ē qḋ pſalmiſta dicit Lauabo ꝑ ſingulas
noctes lectū meū lectū ſicut nobis exponere ſoles.appellant oſciencia. ſin
gulas noctes ſingula pctā Si ꝑ ſingula defleat vt ſic inſpolatim ab luant
q̄uo ꝑ ōnib⁹ ſimul ↄterit ¶ Monach⁹.vna dȝ eē general ↄtricio.q̄ deleat
culpā.deiñ ſingul ſi fieri pollit diebꝫ lacrimandū cū thayſe eēt ad abluē
dā penā vñ Ezechias dicit Recogitabo tibi oēs annos meos in amari
tudine anime mee ¶ Nouici⁹.vñ orit ↄtricio Infūdit ne gratis .vel mēt
ab hōie ¶ Monach⁹.dicā tibi qḋ maiores de h̄ ſenciant In iuſtificaciōe
peccatoris dicunt q̄tuor occurrere.grē infuſionē.motū ſurgentē ex grā et
libero arbitrio.contricōȝ.peccatoꝝ remiſſionē Quatuor iſta appellat.iiij.
iuſtificacōes.Primā nō meremur qr gratis infūdit.nec ſecūdā meremur
qr mor ex grā et libero arbitō mot⁹ q̄dā excitat Motū iſtū licet nō mere
mur.tñ eo meremur t̄ciā iuſtificacōm.i ↄtricōm hanc iuſtificacōm mere
mur.et ea meremur q̄rtā iuſtificacōm ſcȝ remiſſionē pctōꝝ Ob hoc dictū
eſt Marie. Dimiſſa ſunt ei pctā multa qr dilexit multū. Contricio eñ eē nō
p̄t ſine dilectōe Ecce ſic habes qḋ ↄtricio meret Et hoc ſcire debes qr v
na iuſtificacio alterā non p̄cedat tpe ſȝ natura ¶ Nouici⁹. vellē mihi iſta
pleni⁹ exponi ſub aliq̄ ſimilitudine ¶ Monach⁹. Nouer e q̄ dico Pluuia t̄
re infundit et ex vtroqȝ herba gignit.deiñ ex herba fructꝰ ꝓducit.qḋ plu
uia niſi grā qḋ terra niſi liberꝝ arbitrū Ex pluuia et t̄ra gramen gignit.⁊
ex grā liberoqȝ arbitrio vt dictū ē mot⁹ orit ſi herba fructificat.cū idē mo
t⁹ liberꝝ arbitriū ad ſatiſfactōm mouet Sterit ē terra ſine pluuia et abſqȝ
fructū liberꝝ arbitriū ſñ grā.nihil eē opat pluuia ſñ t̄ra.qr ſic auctoritas dic
de⁹ p̄t hōieȝ creare ſñ ſe.ſȝ ñ p̄t iuſtificaē ſñ ſe.vñ ap⁹.nō ego ſȝ grā dei me
cū ¶ Nouici⁹.q̄t ſūt ſpēs ↄtricōis ¶ Mōach⁹.due interior ſcȝ et exterior
Interior eſt in amaritudine cordis Exterior in afflictōe corpis.de illa ꝑ
p̄ſ.dr. Cor contritū et humiliatum de⁹ non deſpicies. De iſta vero Ihere
mias.maledict⁹ hō q̄ ꝓhibet gladiū ſuū a ſanguine id eſt a pena pecca
ti ꝑ quā corp⁹ affligit ¶ Nouici⁹ Iā ꝑpendo ꝙ maxima ſit v̄tus ↄtricio
nis ¶ Monach⁹ Tāta ē ei⁹ v̄t⁹ vt ſine illa in adultis.q̄ actuale addidert

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

origenali.infructuoſ⁹ ſit baptiſm⁹.ſteril̃ ↄfeſſio.inutil̃.ſatiſfactio Ecce hic habes ꝙ ↄtricio in non baptiſatis baptiſm⁹ ſit p̃m⁹. inbaptiſatis p⁹ lapſũ ſecũd⁹ Baptiſmo igit̃ cõtricõis baptiſat⁹ ē latro in cruce Maria magdalena ad pedes ſaluatoris Qꝫ culpam quantumlibet magna ſit deleat contricio ſubiecto doceberis exemplo

¶ Capitulum ſecundum

Juuenis q̄dã nobilis ↄuerſus ē in q̄dã domo ordinis noſtri. hēbat aũt epm̄ q̄ndã cognatũ.a q̄ vnice amabat̃.q̄ cognita ei⁹ ↄuerſiõe ad monaſteriũ venit.et vt rediret ad ſeculũ verbis q̄b⁹ poterat ſuaſit ſed pſuadere non potuit Anno ꝓbacõis expleto fact⁹ ē monach⁹ et non m̃lto p⁹ gradatim aſcendens in ſacerdotē eſt ordinat⁹ Qui ſuadente diabolo a q̄ p̄m⁹ hõ eiect⁹ ē de paradiſo.oblit⁹ voti.oblit⁹ ſacerdocij et q̄d peſſimũ ē creatoris ſui ordinē deſeruit.et qꝛ ad parentes redire erubuit. p̄donib⁹ q̄ꝝ mltitudo rutta vocat̃ ſe ↄiunxit Qui ita dat⁹ ē in repbũ ſēſũ vt q̄ p̄⁹ bonis erat melioꝛ p⁹ea mal̃ fieret deterioꝛ Accidit vt in obſidiõe cuiuſdã caſtri telo pcuſſ⁹ et pfoſſ⁹ ad extrema deueniret.depoꝛtat⁹ ē a ſocijs in q̄ndaꝫ villã.adhibitis q̄buſdã q̄ ei miniſtrarent. Et cũ nulla ſpes eēt euadendi moꝛtē tpalē.hoꝛtabant̃ ad ↄfeſſionē.vt ſaltē illi⁹ bñficio moꝛtē euaderet eternã Quib⁹ rñdit.q̄d mihi ꝓdeſſe poſſet ↄfeſſio. q̄ tanta et tã innũera feci mala.q̄ tã enoꝛmia ↄmiſi ſcelera Ad hec illi.maioꝛ ē dei miſcdia q̄ꝫ iniq̄tas tua.vix tandē impoꝛtunitate vict⁹ illoꝝ ait vocate ſacerdotē.q̄ cũ vocat⁹ adeſſet et coꝛã infirmo ſederet.pi⁹ dñs q̄ potēs eſt auferre coꝛ lapideũ et dare coꝛ carneũ.tantã coꝛdi ei⁹ ↄtulit ↄtricõm.vt ſepe ↄfeſſiõm incipet et ꝓpter lacrimas et ſingult⁹ tociens in voce deficeret Tandē collecto ſpũ in hmõi verba ꝓrupit Dñe peccaui ſup arenã maris monach⁹ ſũ ordinis Ciſtercienſ.et in ordine ſacerdos fact⁹ ordinē peccatis meis exigentib⁹ deſerui.et non mihi ſuffecit ꝙ apoſtataui.ſed et p̄donib⁹me ↄiunxi.q̄s in crudelitate ſuperaui.q̄b⁹ illi tollebant ſb̄am.ego abſtuli vitã nemini pcebat ocul⁹ me⁹ Si illi qñqꝫ pcebant humana ducti miſeracõe. ego coꝛdis mei impellente malicia nemini q̄ntũ in me fuit pcere potui.mltoꝝ vxoꝛes et filias violaui.incendijs plurima vaſtaui Enumerauit et alia q̄ꝫ plurima quodãmõ naturã hũanã excedencia Talib⁹ ſacerdos audiitis peccatoꝝ eius enoꝛmitate t̃rit⁹. ſicut ſtultus fuit ita et ſtulte rñdit. Maioꝛ ē iq̄t iniq̄tas vrã q̄ꝫ vt veniã mereamini.rñdit ille Domine lr̃atus ſũ ſepi⁹ audiui et legi.qꝛ nulla ſit compacio humãe vite an diuinam bonitatē Ait eñ per ꝓphetã Ezechielē In q̄cũqꝫ hoꝛa peccatoꝛ ingemuerit ſalu⁹ erit Itē.nolo moꝛtē peccatoris.ſed vt ↄuertat̃ et viuat Rogo.vos

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ergo intuitu diuine miſcdie. vt aliquã mihi dignemini pñiam iniungere.
Et ſacerdos.neſcio.q̄d tibi iniungere.qꝛ hõ ꝑdit⁹ es.rñdit mõach⁹.dñe
ex q̄ non ſũ dign⁹ a vobis recipe pñiam ego mihi ipſi pñiam iniungã Eli
go enĩ duo milia ãnoꝝ eẽ in purgatorio vt p⁹illos miſcdiã inueniã corã
deo Poſit⁹ ſiq̄dẽ fuerat int̃ duas molas.timorẽ videlicet gehenne.et ſpẽ
glorie ¶ Nouici⁹.vt q̄d tã ꝓlixũ terminũ elegit ¶ Monach⁹.qꝛ et magni
tudinẽ pctõꝝ ſuoꝝ ɔſiderauit et penã tꝑalẽ reſpectu etñe pene q̄ſi momẽ
tũ reputauit.dicebat iteꝝ ſacerdoti Ex q̊ negaſtis m̄ medicinã ſatiſfacti
onis.peto vt non fraudetis me a viatico ſacre ɔmunionis.rñdit ei ſtoli/
d⁹ ſacerdos Si tibi auſ⁹non fui iniũgere pñiam q̃uo p̄ſumã tibi dare xp̄i
corp⁹ et ſanguinẽ Et cũ ad neutꝝ acq̄eſceret.vnicã tandẽ rogauit petici
onẽ dicens Statũ meũ in cedula ſcribere volo et vos deferre eã debetis
tali ep̄o cognato meo ex nõie eũ deſignans ſpero qꝛ ꝓ me orabit Et ꝓ/
miſit ſacerdos.Mortu⁹ ẽ monach⁹ et ad purgatoriũ deportat⁹ Et venit
ſacerdos ad ep̄m.defuncti lr̃as ei deferens. q̄s cũ legiſſet amariſſime fle
uit.dixitqꝫ ſacerdoti.nunq̄ꝫ tm̄ dilexi hõiem.dolui de apoſtaſia doleo de
morte.dilexi viuũ diligã mortuũ qꝛ iuuari p̄t et contritus obijt .orõibus
eccleſie mee non carebit Et conuocans p̄latos ep̄atus ſui.abbates ſcꝫ ɔ̄
canos p̄ores paſtores eccleſiaꝝ vel q̄b⁹ ɔmiſſa fuerat cura animaꝝ et h̄
ip̄m demandãs mõſterijs ſanctimonialiũ. rogans cũ multa humilitate ꝛ
inſtancia viua voce preſentes.literis abſentes.vt oẽs ſpeciales orõcs q̄s
ipſe iniunxit illo anno anime iã dicti defuncti impẽderẽt tanq̄ꝫ in pſalmis
Ipſe xo p̄t miſſas et elẽoſiuas ac orõs peculiares q̄s ꝓ eo fecit.ſingulis
dieb⁹ hoſtiã ſalutarẽ ꝓ abſolucõe anime eius immolauit .Q d ſi forte in
maxima neceſſitate vel infirmitate hoc ꝑ ſeip̄m facere non potuit .alt̃ de
fectũ illũ ſuppleuit Anno ɔpleto in fine miſſe p⁹ altare ſtans defunct⁹appa
ruit ep̄o.pallid⁹ exilis macilent⁹ in veſte pulla Vltu habituqꝫ ſtatũ ſuũ
bñ declarans.quẽ cũ interrogaſſet.q̃uo haberet vel vñ veniret.rñdit In
penis ſũ et de penis venio.ſed grãs ago caritati tue qꝛ ann⁹iſte xp̄t elẽo
ſinas et oracõs tuas atqꝫ bñficia eccleſie tue mihi exhibita abſtulit mihi
mille annoꝝ penas q̄s ſuſtinere hẽbã in purgatorio De ſi adhuc vno an
no ſimilẽ mihi impenderis opem.õnino liberabor Audiens hoc ep̄s let⁹
effect⁹ deo grãs egit.miſſiſqꝫ literis ad eccleſias ſiue monaſteria viſionẽ
õnib⁹expoſuit.et vt adhuc vno ãno iniunctas ſeruarent oracõs obtinuit
Ep̄s vero annũ ſeq̄ntẽ p̄cedenti ɔtinuauit.tanto in exhibicõe feruentior
q̄nto iã de liberacõe ſecurior Expleto ãno cũ ep̄s miſſã ꝓ eo celebraret
iteꝝ affuit illic in cuculla niuea.et facie ſerenata . dicens ſibi õnia optata

ſuccedere Et ait epo. remuneret de⁹ ops caritatē tuā ſāctiſſime pater. qꝛ ꝓpter tuā ſollicitudinē erept⁹ de penis. iā ingredioꝛ gaudiū dñi mei Et ecce iſti duo anni reputati ſunt mihi ꝑ duob⁹ milib⁹ annoꝝ. Et non vidit eū āpli⁹ ¶ Nouici⁹. valde letificant iſta. ꝫ duo mihi occurrunt āmiracōne digna Primū eſt virt⁹ contricōis. ꝑ quā merito damnand⁹ dign⁹ effcs ē vita eterna Secundū eſt vt⁹ orōnū. ꝑ quā tā celeriter liberat⁹ eſt a pēa purgatoria ¶ Monach⁹. licet magna virtus ſit in vtroqꝫ. amplioꝛ tñ inuenitur in ɔtricione Oracōs enī eccleſie ſiue elemoſine non ſunt de ſba meriti. valent q̄dē defuncti minuere penā ſed nō pñt augere glām ¶ Nouici⁹ miroꝛ eciā ꝙ hō apoſtata in habitu ſeculari moꝛtu⁹ et ſepultus. in cuculla apparuit ¶ Monach⁹. Contricio de apoſtata monachū fecit. et veſtē ſecularē in cucullā ɔuertit ¶ Nouici⁹. vellē mihi hoc euidēcioꝛi exēplo ꝓbari ¶ Mōach⁹. Exēplū ad manū eſt

¶ Capitulum tercium

Beatus Bernardus ſicut quidam ſacerdos retulit religioſ⁹ monachū q̄ndam habuit in q̄ ħ qđ q̄ris per virtutē contricionis de⁹ manifeſti⁹ oñdit Multa adhuc a veteranis q̄ eūdē viderūt q̄ꝝ adhuc q̄dā in domo nrā ſupſunt narrari ſolent. q̄ nō ſunt ſcripto mandata ¶ Monachus idem de quo cepit ſermo. ſuadente inimico habitum depoſuit. et parrochiam quandam eodem cooperante regendam ſuſcepit Erat quippe ſacerdos Et quia ſepe peccatum peccato punitur. deſertoꝛ oꝛdinis in vicium labitur libidinis Concubinam ſicut multis conſuetudinis eſt. ad ſibi cohabitandum accepit de qua et liberos genuit Accidit vt poſt annos plurimos miſerante deo qui neminem vult perire. ſanctus abbas per villam in qua monachus habitauit tranſiret. et ad domum illius hoſpitandi gracia diuerteret Quem ille bene ɔgnoſcens et quaſi propꝛium patrem cum multa reuerencia excipiens. deuote miniſtrauit et tam ipſi qꝫ ſociis ac iumentis neceſſaria copioſe procurauit. non tamen recognitus eſt ab abbate Mane cuꝫ vir ſanctus dictis matutinis paratus eſſet ad eundum nec poſſet loqui ſacerdoti eo ꝙ maturius ſurgens iſſet ad eccleſiam. ait filio ipſius ſacerdotis. vade defer nuncium iſtud domino tuo. Erat autem puer mutus a natiuitate. Qui precepto obediens et eciam precipientis virtutem in ſe ſenciens. Ad patrem cucurrit. et ſancti patris verba verbis valde abſolute expreſſit dicens. Hec et hec mandat tibi abbas. Pater primam vocem filii audiens et pre gaudio lacrimans. vt ſecundo et tercio eadem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

verba repeteret ãmonuit. et quẽ ſibi abbas fecerit diligent̃ inq̃ſiuit. Cui
ille nihil aliud mihi fecit. ꝫ ſolũmõ verbis dixit mihi. vade dic dño tuo v̾
ba hec. Ad tã euidens miraculũ ſacerdos ↄpunct⁹ feſtinant̃ ad ſanctũ vi
ꝝ venit ſeqꝫ cũ lacrimis ad pedes illi⁹ ꝓſtrauit. Dñe pater inq̃t monach⁹
veſter talis ac talis fui. et tali tpe a mõaſterio receſſi. rogo igit̃ paternita
tẽ vrãꝫ vt liceat mihi redire vobiſcũ ad monaſteriũ. qꝛ de⁹ in aduẽtu vrõ
viſitauit coꝛ meũ. Cui ſãct⁹. expecta me ħ et ego pacto negocio oci⁹ reuer
tens ducã te mecũ. Timẽs ille moꝛtẽ. quã p⁹ non timebat. rñdit. dñe time
o interim moꝛi. Ad hec ille. Hoc ꝑ certo ſcias. qꝛ ſi in tali ↄtricione ac ꝓ
poſito moꝛtu⁹ fueris coꝛã deo monach⁹ inuenieris. Receſſit. rediĵt. illũqꝫ f̃
cent̃ moꝛtuũ ac ſepultũ audiẽs. ſepulchꝝ apire p̃cepit. dicentib⁹ q̃ aderãt
q̃d facere vellet. rñdit. volo videre vtꝝ in ſepulchro iaceat monach⁹. an
cleric⁹. Clericũ inq̃unt in habitu clericali ſepeliuim⁹. Reiecta terꝛa nõ in veſ
te q̃ ſepult⁹ fuit. ꝫ in tonſura et habitu monachi cunctis apparuit. Et mag
nificat⁹ ẽ ab õnib⁹ de⁹. q̃ voluntatẽ ꝑ facto reputat. Ecce in iſto manifeſte
hẽs ꝙ vera ↄtricio coꝛã deo reſtituat. q̃cq̃d tollit viciũ apoſtaſie. Hoc tñ
ſcias ꝙ tps apoſtaſie totũ infrũcuoſũ ſit. Nouici⁹. bñ ex his q̃ iã dcã ſũt
recognoſco virtutẽ ↄtricõis ꝫ ãpli⁹ ãmiroꝛ ineffabilẽ miſcdiã nr̃i ſaluato
ris. hõ iſte apoſtata fuit foꝛnicatoꝛ fuit et q̃d ãpli⁹ põdẽ q̃tidie ſacroſcã
xpi miſteria tractare pollutis mãib⁹ nõ ꝑtimuit. Monach⁹. Iuſte moue
ri. vbi ↄtẽpt⁹ ẽ maioꝛ. ibi et culpa grauioꝛ. Ait n. apl̃s. q̃cũqꝫ mãducat pa
nẽ et bibit calicẽ dñi indigne. re⁹ erit coꝛpis et ſanguinis dñi. Sup q̃m lo
cũ dicit gloſa. moꝛtis xp̃i penas dabit. ac ſi xp̃m occiderit puniet̃. Si xp̃i
crucifixoꝛib⁹ in pena ſimil̃ erit. q̃ indigne hoc ẽ imoꝛtali q̃libet exñs acceſ
ſerit q̃d de illo ſenciẽdũ ẽ. q̃ in m̃ltis et aſſiduis moꝛtalib⁹ manẽs. nõ ſolũ
mãducat. ſꝫ et̃ ſceleſtis mãib⁹ ↄficit et tractat. Audi q̃d mihi dixerit nõn⁹
ceſari⁹ mõach⁹ nr̃. quondã abbas pꝛuine

Capitulum quartum

Loq̃nte me ait tpe q̃dã cũ q̃dã ſacerdote de peccatis. ille nõ ↄ
fitendo ſed pcã̃ ꝑuipendendo. rñdit. Si pcã̃ ſicut hõies dicũt
ſũt pcã̃ et tã grauia. nũq̃ꝫ ſaluari poterit aĩa mea. q̃re inq̃t. qꝛ
i hac nocte doꝛmiui cũ legitia c⁹dã ꝛ hodie celebraui t̃s miſſas
Erat ãt in eadẽ nocte duplex feſtiuitas. ſcꝫ dñice diei et ſancti Laurencĳ
martiris. Nouici⁹. Stupenda ſunt q̃ audio. ſed miror valde ꝙ de⁹ tm̃ in
ſe ↄtẽptum poteſt ſuſtinere. Monachus. Si deus in peccatis ſtatim oc
cideret peccatoꝛes non hodie tam innumeros haberet profeſſoꝛes. vis
ergo audire rem hoꝛrendam de ſacerdote hmõi. in quo et mirari poteri.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ineffabilem paciēciā dei ¶ Nouici⁹. volo et audire deſidero qꝛ diuina pa
ciencia ꝑ maxime nobis eſt neceſſaria

¶ Capitulum quintum.

Dominus Cōrad⁹ qndā eṗs Halbſtedenſ āno ꝑterito retulit
nobis hiſtoriā ſatis mirabilē. quā ɔtigiſſe dicebat aū paucos
ānos in regno Frācie. Erat ibi ſacerdos qdā q in ipſa nocte
natal' dñi trāſire debat ꝑ breuē cāpū d̄ vna villa ad aliā. vt ibi
dē ſm ɔſuetudinē matutiās dicēt miſſaſqꝫ celebraret. Ope diaboli vt cre
dit iuxͣ villā ſoli ſola mulier occurrit. et qꝛ ſine teſte fuit ſol⁹ cū ſola pecca
uit. ꝑpetrata culpa tā nepharia. nō eū retraxit a maiori ɔtēptu accuſatrͣ
ɔſcia. ſꝫ magis timens hūanā verecūdiā qꝫ diuinā vindictā ecciām intra
uit. Dictiſqꝫ matutinis miſſā de nocte in ꝑmo galli cātu ſm morē ſolēnitͣ
inchoauit. Trāſſbſtāciacōe fcā panis videlicꝫ in corp⁹. et vini in ſanguinē
xpi. colūba niuea ipo ſacerdote aſpiciēte ſuꝑ altare deſcēdit. totūqꝫ ebi
bēs qd̄ erat in calice. roſtro ſuo hoſtiā tulit et auolauit. vidēs iſta ſacer
dos ſatis et ſi nō ſalubritͣ ē ṫrit⁹. et qd facerꝫ nō parꝫ ꝑplex⁹. canonē xpͣ
ꝑplm circūſtantē qntū ad v̄ba et ſigna ɔpleuit. ſꝫ frcū canonis caruit. P⁹
miſſā decātatis laudib⁹. cū miſſā de māe d cerer. eo q nō hrēt q vicē ſuā
ſuppleret. eadē colūba hora q̄ p⁹ iterꝫ venit. ſacramētū abſtulit et receſſit.
¶ Nouici⁹. q̄re exēplo Abrahe nō abegit eā ¶ Monach⁹. tal' colūba non
fuit. q repelli aut teneri poſſet. puto eā ſimilē fuiſſe illi colūbe. q in iordane
vidēte Johāne ſuꝑ verticē dñi reſedit ¶ Nouici⁹. qd ſēciēdū ē de illa colū
ba. erat ne ſpūſſcs ¶ Monach⁹. neqꝫ ſꝫ indiciū pñcie ſpūſſci. Peracto n. mi
niſterio ad qd a ſpūſcō fuerat creata. in ꝑiacētē materiā ē redacta. Natͣa
diuinitatis nō ꝑt ocul' corꝑalib⁹ videri nō aurib⁹ audiri. nō māib⁹ tāgi.
In ſubiecta creatura vt ē ignis et colūba. ſepe viſ⁹ ē ¶ Nouici⁹. qd p⁹ea
egit ſacerdos ¶ Mōach⁹. nō ceſſauit a ꝑſūpcōe ſua. ſꝫ ṫcio accedēs ad al
tare celebratur⁹ miſſā de die. ꝑ eādē colūbā eo mō q ꝑmo ⁊ ſecūdo ei pu
er nat⁹. ſacramētū corꝑis et ſāguinis ſui ſubtraxit. Tādē in ſe miſ reuerſ⁹
et de culpa licet indign⁹ dei tñ grā ɔpunct⁹. vēit ad qndā abbatē ordis
nr̄i ɔfeſſionē ei faciēs tāti pccati. Expoſuit ei oēm ordinē rei cū mltis la
crimis videlicꝫ qꝫ indigne ṫcio repulſ⁹ ſit a diuinis ſacramētis. Abbas ve
ro ſitͣ vir prudēs ⁊ diſcret⁹ ɔtrā eū ex toto corde ɔſiderās. v̄tutē ɔtcōis
ꝑbare volens dandam pñiam ſuſpendit. et vt ocius iret celebrare prece
pit. Ille vero quaſi deo obediens confeſſori ſuo cum multo timore et la
crimis ad altare miſſam celebraturus acceſſit. quē pius dñs q nihil horꝫ
odit q fecit. ſed diſſimulat pctā hōim xpͣ pñiam mirabilitͣ letificauit. Dñ

horā ſūpcōis colūba rediens tres hoſtias q̄s ſingillatim tulerat ſimł roſ
tro deferens corꝑali impoſuit. et triū miſſaꝝ liq̄rē. de gutture ſuo calici i
miſit ac receſſit. vidēs hec p̄ſbiter gaudio repleť eſt maximo. grās agēs
deo q̄ facit mirabilia magna ſol᷒ Reuerſuſq̄ ad abbatē diuinā ei conſola
cōm recitauit. et vt ab eo in monachū reciperet hūiliter ſupplicauit. Cui rñ
dit abbas. non te hoc tpe ſuſcipiā. ꝫ volo vt mare tranſeas. et ꝓ pctō tu
o trib᷒ annis in hoſpitali infirmantib᷒ ſeruias Si tunc reuerſ᷒ fueris. nul
lā a me repulſā pacieris. volebat eñ vt p laborē tanti itineris et pericula
maris penā peccati deleret. et paupes infirmoſq̄ ꝓpter oꝑa miſc̄dīe ſibi
interceſſores faceret Fecit ille quod abbas p̄cepit. et p᷒ tres ānos reuer
tens habitū religionis in ei᷒ domo ſuſcepit Nouici᷒. Felix peccatū. cui᷒
occaſione tāť pctōr ad tātū ꝑuenit bonū Monach᷒ Licet mortał nora
in ſe valde ſit mala. aliqñ tñ p occaſionē q̄buſdā efficiť bona id eſt vtilis
Timore vni᷒ peccati qñq̄ hō a multis. ymo ab ōnib᷒ peccatis liberať.
dū eñ penā iminentē timet. ꝯfiteť et dolet et ꝑ pñiam totū delet Noui
ci᷒ Bene hoc qđ dicis ꝯcedo. qꝛ ſi vnā deformē maculā in veſte mea vi
dero. occaſione illi᷒ totā veſtē lauo Monach᷒ Hoc tñ ſcire debes ꝙ qñ
q̄ de᷒ peccata dimittit mortalia. et nō q̄dā venialia ꝫ non dimittit aliqđ
veniale niſi ſimł dimittat qđlibet mortale Nouici᷒. quō hoc ſit nō intel
ligo Monach᷒. q̄dā ſunt venialia vt ē nimi᷒ affect᷒ ꝑntū circa liberos.
de q̄b᷒ non pñt dolere. nec ea pñt dimittere. et idcirco eis in pñti nō remit
tūť Sꝫ q̄cq̄d de venialib᷒ fiat. hō prudens de mortalib᷒ caueat qꝛ cū ꝑ
ſe poſſit cadere. nō tñ ꝑ ſe valet reſurgere. q̄s ſit ſi de᷒ lapſo digneť porri
gere manū ſubleuantē hoc eſt grām illūinantē Quidā cadunt vt Judas
et non reſurgunt. alij vt petr᷒ cadunt. et forcı᷒ reſurgunt Dicā tibi de his
teſtimonia veriſſima et tāto tibi eē dñt graciora. q̄nto recenciora

Capitulum ſextum.

Recitauit m̄ fr̄ Bernard᷒ mōach᷒ nr̄ de q̄dā hōīe diuitis c᷒dā
villico. q̄ ſatis grauiť cecidit et p᷒ lapſū ſurgē nō voluit. Et iō
forte nō voluit. qꝛ nō potuit. reuera nō potuit. qꝛ donū ꝯtcōis
in corde nō fuit Nomē hōī Hildebrād᷒ habitās in villa q̄dā
dyoceſ Traiecteñ. q̄ dr̄ holchoyn. die q̄dā ſiluā cū alio q̄dā ꝯciue ſuo in
trauit. q̄m ſuadēte diabolo cū ſoli eēnt occidit. fuerāt aliqñ inimici ꝫ tunc
tpis pēit᷒ erāt ſopite Reuerſo hildebrādo in villā interrogabāt eū ꝯci occi
ſi vbi eēt. q̄ rñdit neſcio. expectātib᷒ ilł die illo et alťo. cū ñ rediret q̄ iā redi
ť ñ potuit. ſuſpcēꝫ hñtes hildebrādū ꝓpť āt̄iq̄s inimicicias. corā iudice i cāꝫ
traxerūt crimēꝫ hōicidij ipoſuerūt. q̄ timide negāte cepit ipa facies ꝓdē cū

et cū inſtantibus illis iā negare non poſſet ɔfeſſus eſt qꝛ hōiem occidiſſꝫ
ſtatim data ſup eū ſnīa. pene rotali adiudicat᷒ ē. Cūqꝫ duceret̄ ad mortē
ſacerdos eiuſdē ville nōie Bertolph᷒ cū alio ſacerdote q̄ vocabat̄ Johā
nes germāo fratris ſupdicti Bernardi. aduocato ville. vtpote viꝝ hōeſ
tū traxerūt in ptē ſatis diligēt̄ eū monētes de ɔfeſſiōe atqꝫ ɔtcōe cordis
Et qꝛ miſer hō p ſe ſurgere nō potuit. nec manū in ſe ſubleuātē ſenſit miſe
rabilit̄ rn̄dit Quid mihi pn̄t illa ꝓdeſſe. hō em̄ dānat᷒ ſū Reuera rn̄dit ſi
cut hō indurat᷒ et deſpat᷒. ſimilit̄ illi q̄ dicebat. maior ē iniqtas mea q̄ꝫ vt
veniā merear Et ait illi ſacerdos Adiuro te p prēꝫ et f. et ſ. ſ. vt infra hos
dies xxx. mihi appareas et ſine ōni piculo vite mee de ſtatu tuo me certi
fices Rn̄dit Si mihi licuerit. libēt̄ h faciā Sicqꝫ rotali pena plex᷒ de tor
mento corpis trāſiuit ad tormētū et̄ne dānacōis. Nocte qdā infra ſtatu
tū tēp᷒ Bertolpho dormiēte in ſtratu ſuo. tāt᷒ eē cepit circa domū fragor
arboꝝ. tā vehemēs flat᷒ vētoꝝ vt ipſa aialia ſtupent. et vix ſuis locis in
fra clauſtra ſtabuli retineri poſſēt. Expgefact᷒ Bertolph᷒ reſpexit ad oſ
tiū dom᷒ et ecce ianue qſi vi vētoꝝ impulſe apiebāt̄. viditqꝫ hildebrādū
in camino ardente reſidētē ſibiqꝫ celeri᷒ ꝓpinqntē Territ᷒ āt ſup modū ſe
ſignauit et vt ſtaret ſub inuocacōe diuini nōis pcepit Ecce h ſū ſicut ꝓmi
ſi inqt Sciſcitāte illo de ſtatu ſuo. rn̄dit Eternalit̄ dānat᷒ ſū. et̄niſqꝫ incen
dijs ꝓpt deſpacōm maxime deputat᷒ Si ſm tuū ɔſiliū egiſſē pmam p pe
nā tpalē euaſiſſē et̄nā Nō em̄ punit de᷒ bis in idipm. h āt ſcito. qꝛ ſi nō fu
iſſē viu᷒ a te adiurat᷒ ne tibi mortu᷒ nocerē. malo tuo huc aduenīſſē Cō
ſulo tibi. vt vitā tuā emēdas ne p᷒ hāc vitā ſimilē penā recipias Erat āt
idē Bertolph᷒ ſacerdos nōie ꝫ nō re. Nā vſqꝫ ad illd tps ſine ordine pſ
biterij celebrauit. Qui cū adhuc miſeꝝ āpli᷒ interrogare vellet rn̄dit. Nō
licet m̄ h diuci᷒ morari. qꝛ mlti demoēs foris añ oſtiū pſtolāt̄ reditū meū
hoc dcō ſtatiꝫ impulſ᷒ et expulſ᷒ cū ſtridore et vlulatu maximo ab eo diſ
ceſſit. tranſienſqꝫ circa ſtabulū aialia ſic p᷒ in ſtuporē et ɔmocōm ɔuertit
Bertolph᷒ vō timore tā horrende viſiōis ſeculū deſeruit. et in domo qdā
ordinis noſtri q̄ vocat̄ herſethuſin religiōis habitū ſuſcepit Abbas loci
illi᷒ eo ꝙ intellexiſſꝫ viꝝ eē lrātū et eloqntē. vt ei ad ordines licēt accedē
ſatis apud dominū papam Innocencium laborauit. ſed obtinere nō po
tuit Ante hoc biennium ſicut mihi retulit prior de campo. in manu quaꝫ
extenderat temere ad archam dei. morbo qui antrax dicitur punitus eſt
Que cum ei quaſi pro remedio eo ꝙ morbus ſerpens ſit abſcideret̄ nihil
illi ꝓfuit. ymo dolori dolor addit᷒ mortē ei poci᷒ accelerauit. voluit eum
dn̄s vt ſpero punire in pn̄ti. ne puniret in futuro Ecce iſte villicus cecidit
et non ſurrexit Si non cecidiſſet. nequaq̄ꝫ damnatus fuiſſet Nouicius.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ex hui⁹ pena ꝑpendo. q̄ꝫ ꝑiculoſū ſit in mortali manere pctō ¶ Monach⁹
Scias nō ſolū eſſe ꝑiculoſū. ſꝫ et dānoſū. ꝑiculoſū eſt qꝛ ſicut febris acuta
ſe hꝫ ad mortē. ita mortale peccatū ad gehennā. Dānoſū āt qꝛ q̄cq̄d in/
terim pctōr boni facit totū ꝑdit Nihil inī eт̄ne mercedis ɔſeq̄t ¶ Nouici⁹
q̄ro ec̄ vtꝝ caſ⁹ ſit ex culpa hōis peccantis vel ex occaſiōe grē recedētis.
¶ Monach⁹. neq̄q̄ꝫ hōi ſubtrahit grā. niſi ꝓ⁹ ꝑcedat culpa. alioq̄n merito
refunderet peccatū in auctorē grē deū ¶ Nouici⁹. placet qđ dicis. ¶ Mo
nach⁹. delcāt te audire adhuc de alio q̄dā miſero q̄ ꝓpter ſuā culpā penā
in gehenna ſibi ꝑparatā vidit atq̄ꝫ ab inferis rediens penitē ɔtēpſit No
uicius. Eciam. ¶ Monachus.

¶ Capitulum. ſeptimum.

Eo tpe q̄ magiſter Johānes Xātenſ ſcolaſtic⁹. et magiſter Oli
uer⁹ Colonieñ. ſcolaſtic⁹. crucē ɔtra ſarracēos ꝑdicarēt in dio
ceſi Traiecteñ. ſicut retulit ſuꝑdict⁹ Bernard⁹ q̄ tūc tpis colle
ga fuit eiuſdē Oliueri et cooꝑator in ꝑdicacōe Erat ibi quidā
ruſtic⁹ ſi bñ memini nōie Godeſcald⁹ ope vſurari⁹ Iſte cū ex ceteris non
ex deuocōe vt poſtea ꝑtuit. ſed ex circūſtātiū importūa āmonitōe. crucē
ſuſcepit. Cū diſpēſatores ex mādato Innocēcij pape. pecuniā redēpcōis
colligerēt a ſenib⁹ paupib⁹ et infirmis idē vſurari⁹ ſe paupm mētiens. cui
dā diſpenſatori circa ſūmā q̄nq̄ꝫ talentoꝝ dedit Taliq̄ꝫ dolo ſacerdotez
circūuēit Teſtati ſūt p⁹ea vicini ei⁹ ꝙ dediſſe potuiſſet. xl. marcas. nec tñ
exhēdaſſet liberos ſuos qđ ipſe ꝑtēdebat. De⁹ āt q̄ falli nō potuit. ei⁹ fal
lacie p⁹ea t̄ribilit̄ ɔcluſit Sedebat mib in tabernis deū ꝓuocās. ei⁹q̄ꝫ pe
grinis exꝓbrās in hūc modū. vos ſtolidi mare tranſibitis ſbam vrāz ex
pēdetl. vitāz vrāz mltis ꝑicul̄ expōetl. Ego vo cū vxore et libis meis do
mi reſidēs. ꝓpt̄ v. marcas q̄b⁹ redēi crucē meā ſimilē vob hēbo mercedē.
Sꝫ iuſt⁹ dñs vt palā oñdēt q̄ntū placēt labor et expēſe pegrinātū. et q̄n
tū ei⁹ ocul̄ diſplicerꝫ dol⁹ ac blaſphēia detrahētl. hōiez miſrimū tradidit
ſathāe vt diſcēt nō blaſphēare Nocte q̄dā dormiēte eo cū vxore ſua i ꝓp
o molēdino domui ſue ɔtiguo motū q̄ſi rote molētis audiuit. clamāſz pu
ez dixit ei. q̄s admiſit molēdinū. vade vide q̄s ſit ibi Juit puer ꝛ rediȷ̄t ni
mio n. horrore ꝑcuſſ⁹ ꝓcedē ñ potuit. cui dñs. dic. q̄s ē ibi. rñdit. tāt⁹ hor
ror ad oſtiū molēdini me ſuaſit vt ɔpellerꝫ redire. Et ille. ec̄ ſi diabol⁹ ibi
ſit. ego vadā et videbo Iniectaꝫ toga ſcapul̄ eo ꝙ nud⁹ cēt. ad molēdinū
vēit. oſtiū aꝑuit int⁹ſpexit. in q̄ horrēdā viſionē vidit. Stabāt ibi duo eq̄
nigerrimi et vir q̄dā deformis ei⁹dē coloris iux̄ eq̄s. q̄ dicebat ad ruſticū
Feſtina. aſcende equum iſtuꝫ. quia propter te adduct⁹ eſt Expalluit ille et

ꝯtremuit. q̄ꝛ iubentis vocē min⁹ libent̄ audiuit Cūqꝫ ad talē obediēciā
ꝯparat⁹ eſſet. iterato clamat diabol⁹. q̄d tardas. ꝓijce veſtē et veni. Erat
aūt crux quā ſuſcepat. eidē veſti aſſuta. q̄d plura. virtutē diabolice vocis
ꝑ deſpacōm in corde ſuo ſenciens. et iā reſiſtere non valens. veſtē reiecit
in molēdinum intrauit equū ymo diabolū aſcendit. Aſcendit et diabol⁹
equū alteꝝ. et ſub multa celeritate ſimul deducti ſunt ad diuerſa loca pēa
ꝝ In q̄b⁹ hō miſer prēm et mrēm miſerabilit̄ vidit alioſqꝫ plurimos q̊s
defunct⁹ ignorauit. Vidit ibi eciā quendā honeſtū militē nuꝑ mortuum
Helyā nōie de Rininge burgrauiū in caſtro Hurſt vacce furenti inſidē
tē aduerſo corꝑe. ita vt dorſū haberet ad cornua vacce Que huc illucqꝫ
diſcurrebat. et crebris ictib⁹ dorſū militis cruentabat Cui cū vſurari⁹ di
ceret. dn̄e q̄re ſuſtinetis tantā penā. Rn̄dit. vaccā iſtā rapui ſine miſcḋia
cuidā vidue et iō ſine miſcḋia oꝫ me ab illa penā hanc ſuſtinere Oſtenſa
ē ei in eiſdē locis ignea ſedes in q̄ nulla potuit eē q̄es ſed ſeſſio penalis et
pena int̄minabil̄ Dictūqꝫ ē ei. mō reuerteris in domū tuā. p⁹ tres āt dies
exuto corꝑe reuerteris in locū tuū et mercedē tuam accipies in ſede iſta.
Mox a demone reduct⁹ et in molendino deposit⁹. pene exanimis relict⁹ ē.
Inuent⁹ ibi ab vxore et familia atqꝫ in lectū deportat⁹. cū req̄rēt̄ vbi cēt
vel vn̄ veniſſet rn̄dit. Ad loca infernalia duct⁹ fui et hec atqꝫ hec ibidē vi
di Oſtendit mihi in eiſdē locis ductor me⁹ ſedē vnā et dixit q̄ꝛ mihi foret
ꝓꝑata. et q̄ꝛ p⁹ tres dies receptur⁹ eēm mercedē meā in ea. vocat⁹ ē ſꝫ ce
leritate ſacerdos rogat⁹ ab vxore. vt puſillanimē ꝯfortaret deſꝑatū eri
geret et ad ea q̄ ſunt ſalutis hortaret̄ Quē cū ſacerdos moneret vt ꝯtci
onē haberet de peccatis ſuis. et vt purā faceret ꝯfeſſionē dicens. nemin̄ē
debere de dei miſericordia deſꝑare. rn̄dit Quid ꝓſunt verba iſta. Non
poſſū ꝯteri ſuꝑfluū iudico ꝯfiteri. q̄d de me diſpoſitū ē neceſſe ē impleri
Sedes mea ꝑata ē p⁹ terciū diē illuc veniā. et ſm̄ q̄d geſſi in ea recipiam
Sicqꝫ ſine ꝯtcōe. ſine ꝯfeſſiōe. ſine viatico et ſacra vnctōe. t̄cio die defūct⁹
in inferno ſepult⁹ ē Sacerdos vō cū eccleſiaſticā ei negaret ſepulturā ab
vxore eius corruptus in cimiterio ſepultus eſt Propter quod poſtea in ſi
nodo Traiectenſi accuſatus. pena neſcio qua mulctatus eſt Vix ſūt tres
anni elapſi. ex quo iſta contigerūt Ecce iſte ſuperior cecidit. et minime ſur
rexit ¶ Nouicius. Vid etur mihi aliquid habere ſignacionis. ꝙ in vac
ca inquieta penam ſuam miles recepit. vſurarius vero in ſede. que ſig
num eſt quietis et ſtabilitatis. ¶ Monachus. Deus ſm̄ qualitatem et
modum peccati ipſum punit peccatum. Miles iſte quia vaccam rapuit.
in vacca peccatum luit hoc de qualitate vacca propter paſcua per diuer
ſa prata diſcurrit et aſſidua preciſione recreſcencia gramina depaſcit.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vacca ipſa ſua inqetudine et depaſtione nobiles et aduocatos tẽpis nr̃i deſignat q̄ domos et agros ſubditoꝝ hoſpitãdo depaſcunt. et ꝑ aſſiduas exactões q̄s in illos faciunt in ſb̃a recreſcere nõ ſinunt. Iſti ꝑdonib⁹ in penis ſilabunt̃ et ſicut mõ alios agitant. ita ipſi cũ ꝑdicto milite exagitabunt̃. hec de mõ dicta ſint. Vſurari⁹ ꝟo qꝛ domi qete reſidens pecuniam ſuã ad vſurã dedit. in inferno ſedẽ igneã recepit. vñ ãt eadẽ ſedes ignea fuit. qꝛ ſicut ignis ſtipulã ita vſura pauperũ deuorat ſb̃am. Nouici⁹.

Cap. viij.

Videtur mihi vſura peccatum eſſe multum graue. et ad emẽdãdũ difficile. Monach⁹. Iuſte moueris. nõ ẽ aliqd peccatũ niſi qñq3 qeſcat. vſura ꝟo nũq3 a pctõ ceſſat. Dormiente dño ſuo ipſa non dormit. ſed ſẽp creſcit et aſcendit. difficil' ẽ ad emẽdãdũ. qꝛ de⁹ non dimittit reatũ. niſi reſtituat̃ ablatũ. Fornicatoꝛ adulter homicida piur⁹ blaſphem⁹. mox vt de peccatis ſuis ɔterunt̃. indulgenciã a deo ɔſequũt̃. vſurari⁹ ꝟo licet de peccatis ſuis doleat tñ q3 diu vſurã tẽtũ poſſit reſtituere nil ɔſeqt̃ indulgencie. Nouici⁹. qd ſi iã vſurã ɔſũpſit vel liberis diſtribuit. nil hñs ꝑt̃ poſſeſſiões iuſtas. Mõach⁹. Illas d3 vẽdere. et rapinã reddere. Nouici⁹. qꝛ epi ſunt eccleſiaꝝ ꝑlati et ſpeculatores vſurarijs cõicant. et ad ſepulturã xpianã recipiunt. idcirco multi ſũt hodie. Monach⁹. Si ſolũmõ vicia ſibi ɔmiſſoꝝ diſſimularent. et non eis ſimilia facerent tolerabile eſſet. Quidã epoꝝ tam graues in plebẽ ſibi ſubiectã hodie faciunt exactiones. ſicut ꝑſone ſeculares. Iſti ſunt ſic⁹ male male valde. valde timendũ eſt talib⁹. ne ſibi cathedras ꝑparent. iuxta ſede3 vſurarij in inferno qꝛ vſura et exactiones violente nihil aliud ſunt q3 rapine. Nouici⁹. quomodo valere poſſent mẽbra. vbi tam infirma ſiũt capita. Monach⁹. Occaſione hui⁹ ſedis recordoꝛ cuiuſdam parabole a q̄dã epiſcopo dicte

Cap. ix.

IN wormacia ante paucos ãnos q̄dã epſ fuit nomine Lupold⁹. ſolo q̄dẽ nomine epſ. oꝑe autẽ tyrann⁹. hic cum eſſet vaniſſimus nihil in ſe habens pietatis. nil religioſitatis. dicebat ei q̄daz tempoꝛe germanus ſuus vir nobilis domine epiſcope mlt̃tum ſcandaliſatis nos laycos veſtro exemplo. Anteq3 eſſetis epſ. aliqd deũ timebatis modo nil proꝛſus de illo curatis. Cui ille rñdit. Frat̃ duo vicini erant. ex quibus vnus exemplo alterius peccauit. Moꝛtui ſunt ambo et deducti in infernum. Cum eſſent in toꝛmentis vnus alteri dicebat

ve tibi. qꝛ tuo exemplo. ꝓuocatus ad peccatū merui hunc locū Cui alt.
bone vicine ſi placet tibi ampli⁹ ſedes mea. trade mihi illā et ego tibi meā
Sic dico vobis frēs qñ venerim⁹ ad inferos. ſi videbit vobis ſedes mea
honorabilior. aſcendite eā et recipiā vrām Rñdit ille Mala ꝯſolacio hec
Iſte Lupoldus ita diabolic⁹ erat. vt tpe ſciſmatis. quod erat iſt duos re
ges Ottonē ſcȝ et Philippū. cū ſibi vſurpaſſet epatū Maguntineñ. eiuſdē
Philippi auctoritate et multis inceēt bellis. non pcere eccñs non cimite/
rijs Et cū milites ſui ei dicerent dñe non licet nobis ſpoliare cimiteria. rñ
dit Si oſſa mortuoꝝ tollitis. tūc pmū cimiteria ſpoliatis. Qui cū eēt pua
tus ab officio et beneficio ab Innocencio papa. ꝓpter inuaſionē iā dicti
epat⁹. auxilio Philippi fretus. collcō exercitu ꝓfect⁹ ē in ytaliā ipm papā
debellare Quē ec in diuerſis locis. qđ dictu horribile eſt. ardentib⁹ cādel
excōicauit. Poſtea vo in odiū impatoris Ottonis. officio et beneficio reſ
titut⁹ ē Vir iſte ſepe et valde vt iā dcm ē cecidit. neſcio vtrꝫ ſurrexit in fie
p ꝯtricōm ſhoc ſcio qꝫ legacio in q̄ hōiem depoſuit mt̄e diſſencōis ſemi
nariū fuit Nouici⁹ Sepe q̄ſdā vidi cadere et p pmā reſurgere. ſed qꝫ
q̄dā forci⁹ reſurgant. ꝓbari mihi vellem exemplis. Monachus.

Capitulum. decimum.

Annus modo viceſimus eſt ſecūd⁹ plus vel min⁹ eo tpe q̄ ad or
nē veni. q̄ fuit ab incarnacōe dñi M. cc. vno min⁹. in q̄ tale q̄d a
viris religioſis et lr̄atis vt ſūt abbates et ſcolaſtici ꝯtigiſſe pa
riſi⁹ veraciter intellexi. Erat ibi iuuēis q̄dā in ſtudio. q̄ ſuggerē
te hūani generis inimico talia q̄dā pctā ꝯmiſerat q̄ obſtante erubeſcēcia
nulli hōim ꝯfiteri potuit Cogitans tñ q̄ mal' ꝑpata ſunt tormenta gehē
ne. et q̄ bonis abſcondita ſunt gaudia ꝑhēnis vite. timens eciā q̄tidie iu
diciū dei ſup ſe. int⁹ torq̄bat morſu ꝯſcie. et foris tabeſcebat in corpe. q̄d
plura Tādē miſerāte deo timor ille ſeruil verecūdiā vicit. q̄ ſicut ſeta filū
caritatē inducere ꝯſueuit. veniens ad ſāctū victorē priorē vocauit. qꝛ ꝯfitē
di grā veniſſet indicauit Ille patus ad tale officiū ſicut oēs ſunt frēs eiuſ
dē monaſterij ſtatim. venit in loco ad hoc deputato ſedit. pmiſſaqꝫ exhor
tacōe iuuenē ꝯfiteri volentē expectauit Mira res Tantā hora eadē plus
dñs. cui⁹ natura bonitas ē. cui⁹ voluntas ptās ē. cui⁹ op⁹ miſcđ a ē. cordi
ei⁹ ꝯtulit ꝯtcōm. vt q̄ciens ꝯfeſſionē incipet. tociēs ſingltib⁹ incepta vox
deficeret. In ocl'is lacrime. ſuſpiria in pectore. ſingult⁹ erāt in gutture. hec
vt vidit prior dicebat ſcolari. vade ſcribe pctā tua in cedula et defer ad me
Placuit ꝯſiliū iuueni abijt ſcpſit. die altera redijt. et ſi ꝯfiteri poſſȝ iterꝫ tē
tās. vt p⁹ defec Et cū nil pficeret cedulā priori porrexit. legit prior ⁊ obſtu

puit. dixitqꝫ iuueni. Non sufficio tibi sol⁹ dare ꝯsiliū vis vt ꝯſſo dn̄ abbati. Et licenciauit ei. venit prior ad abbatē et porrexit cedulā legendā. rez ei p ordinē exponens Quid deinde gestū ſit audiant pctōres ⁊ ꝯsolent̄ desperati et recreent̄ Mox em̄ vt abbas cartulā ad legendū apuit Totā e⁹ ꝯtinenciā deletā inuenit Impletū estqꝫ in eo. qđ dn̄s p ysaiā dicit Deleui vt nubē iniq̄tatē tuā. ⁊ vt nebulā peccata tua Et ait abbas priori. q̄d legā in cedula iſta. nihil in ea ſcptū ē. Hec vt prior audiuit cedulā ſimul cū abbe reſpexit. dixitqꝫ ad illū. Sciat ꝓ certo paternitas vrā ſupdictū iuuenē in hac cedula ſcpſiſſe pctā ſua. et cū a me fuiſſēt lecta vobis eciā donaui legēda Sz vt video miſericors de⁹. q̄ maximā iuuenis ꝯcōm attendit culpā iā ſufficient̄ punitā iuſte deleuit. Delecio ſiqđē toci⁹ ſcpti abolicōꝫ ſignat toci⁹ delicti Et aduocantes ſcolarē oñderūt cedulā dicentes e⁹ pctā diuinit⁹ eē deleta Quā cū ꝓſperiſſet et ex ſignis bn̄ ꝯgnouiſſet in tātū cor ei⁹ ex magnitudine gaudij ē dilatatū. inq̄tū p⁹ ex magnitudine triſticie fuerat anguſtiatū Et nullā ei iniūgentes ſatiſfactōm monuerūt. q̄tin⁹ deo de pceptis beneficijs grās ageret. atqꝫ de cetero cauci⁹ viueret Ecce iuueñis iſte vt ſatis videt̄ an̄ ruinā impfect⁹ fuit. cecidit. et pfect⁹ ſurrexit Nouici⁹ In q̄ fuit pfect⁹ Mōach⁹ In caritate Nouici⁹. q̄ pfectio eſt caritatis Monach⁹. qn̄ mens non ē ſibi ꝯſcia alicui⁹ peccati mortal' ſiue venialis. libera nō ſolū a culpa. ſꝫ et̄ a pena Et puto ſi ſepedict⁹ cleric⁹ deceſſiſſꝫ in tali ſtatu minime ſenſiſſet penā purgatoriā. qꝛ pfcā caritas non ꝯſūit plūbū et ſtipulā culpā et penā Hec ē opinio multoꝝ Alij dicunt et̄ viros pfectiſſimos ſecū trahere fenū et ſtipulā Nouici⁹. miror q̄re nō fuerint pctā ei⁹ deleta. an̄qꝫ priori eſſent oñſa Monach⁹. ne ſupflua videret̄ ꝯfeſſio. ſine cui⁹ deſiderio nulla fit remiſſio Ipſa eciā ꝯfeſſio ꝓpter erubeſcēciā maxima ps eſt ſatiſfactōis. Nā in pmo ꝯtricōis puncto dimiſſa fuerat ei culpa deiñ ꝯtricōe inardeſcente et ꝯfeſſione accedente deleta eſt et pena. Nouici⁹. non miror minus contricōm hui⁹ hōis q̄ꝫ Marie. cui tm̄ lacrimanti et nil dicenti voce ſaluatoris dc̄m ē. Dimiſſa ſunt ei pcta. mq. v. m. Monach⁹ Ex q̄ monicōm feciſti Marie magdalene. dicā tibi de mira ꝯtricōe cuiuſdā mulieris luxurioſe. in q̄ noſtris tpib⁹ xp̄s non minora oñdit grē ſue miracula. q̄ꝫ olim in Maria

Capitulum. vndecimum

IN diuerſis locis a diuerſis pſonis h qđ dictur⁹ ſū audiui Dn̄ hoc q̄rien niū eodē ſi bene memini anno q̄ defunct⁹ ē Innocenci⁹ papa. mulier q̄dā igne libidinis ſuccenſa ꝓpriū adamauit filiū. de q̄ ꝯcepit et pepit filiū alterū Terrore tā nepharie ꝯmixtiōis pculſa q̄libet momento timēs ſe tradi

ſathane. vel morte ſubitanea interire deo miſerante de ſatiſfactōe ār̄iari
cepit Prehabito p̄ ꝯſilio ſacerdotis ſui. infantulū ſecū tollens. ita em̄ mi
hi dictū fuiſſe puto Romā venit et cū multa oportunitate dn̄i Innocēcij
pape. oculis ſe ingeſſit. cū tantis lacrimis et clamorib⁹ cunctis audiētib⁹
faciens ꝯfeſſionē vt oēs verteret in ſtuporē Geſtauit in brachijs infantē
ꝯmiſſi facinoris teſtē. Videns dn̄s papa in muliere tātā ꝯtcōm. et qr eēt
penitens miſc̄dia mot⁹ ſup̱ eā ſicut prudens medic⁹ volēs infirmā plene
et cito ſanare. medicinā eē ꝯtcōe ꝓbare p̄cepit. vt in tali veſte ibi appare
ret in q̄li venerat ad filiū cū peccaret Illa confuſionē eternā tp̄ali anpo-
nens mox exiuit. veſtes poſuit. in camiſia redijt et q̄ꝫ patiſſima foret ad ō
nē ſatiſfactōm in tali obediencia ſatis oñdens. Cōſiderans vir lr̄atiſſim⁹
tali obediencie. tali verecundie. tali penitēcie. nulli⁹ peccati penā poſſe re-
ſiſtere. corā ōnib⁹ dixit ad mulierē Dimiſſū ē peccatū tuū. vade in pace.
Et nil āpli⁹ iniunxit ei Audiuit hec q̄dā ex cardinalib⁹. et cū phariſeo cō
tra papā murmurans. iudiciū ei⁹ rep̄hendit dicens. ad tantā culpā tam
breuē pn̄iam min⁹ ſufficientē. Cui ille rn̄dit Si ego iniuſte egi cū muliere
iſta. et inſufficiens ē ei⁹ corā deo pn̄ia. ptātē hēat diabol⁹ ingrediēdi cor
p⁹ meū et corā ōnib⁹ me vexet. Si vero tu iniuſte me rep̄hendis ſil̄e tibi fi
at Statim diabol⁹ cardinalē eundē vexare cepit. p̱ cui⁹ vexacōm p̱fectā
mulieris pn̄iam de⁹ palā oñdit Tādē oīm orōe purgat⁹ cardinal̄ didicit
in ſua vexacōe. diuine miſc̄die de cetero non oblatrare Ecce mulier iſta ſi
cut ſup̄dict⁹ cleric⁹ infirma cecidit et ſaniſſima ſurrexit Nouici⁹. magna
dei clemencia. q̄ tā magnū peccatū cui pn̄ia debet xv. ānoꝝ. tā breuis de
let ꝯtcio Monach⁹. delet pc̄tā multa maiora Nouici⁹. q̄ ſūt illa Mo
nach⁹. ydolatria hereſ abnegacio creatoris Iſta ſunt ex inſania diaboli
ca pc̄tā ꝯo carnalia ex infirmitate hūana. vn̄ ad mitigandā irā diuinam
in ꝯmendacōe defūctoꝝ dr̄. lꝫ tibi peccauerit nō tn̄ te negauit Nouici⁹
rogo ſi noſti aliquē q̄ deū abnegando. cecidit. et p̱ ꝯtcōm ſurrexit. exēpli
cauſa manifeſtes Monachus.

Capitulum. duodecimum.

Infra hoc q̄nquēniū iuxta floreffiā cenobiū ordinis p̄mōſtratenſ in dyo
ceſi Leodienſi adoleſcens q̄dā nobil̄ habitauit. cui pater moriens vtpute
vir magn⁹ et potēs multas diuicias reliq̄t. fact⁹ miles idē iuuenis; vt glo
riā ſibi ꝯq̄reret tp̄alē. in breui ad magnā deduct⁹ ē paup̱tatē Cū em̄ lau
dis humane torneamentis totus deditus erat. hiſtrionibus larga manu
ſua tribuebat Et quia ad tales effuſiones redditus annui minus ſufficie
bant. hereditatem paternam vendere compellabatur Erat aūt in ꝓrimo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

manens miles q̄dā diues et honeſt᷒.miniſterialis tm̄. Huic iuuenis iā dic
t᷒ allodia ſiue feuda ſua ꝑtim vendebat.ꝑtim in vadimonio exponebat
Et cū iā non haberet qd̄ venderet vel exponeret cogitabat exulare.tole
rabili᷒ iudicans int̄ extraneos mendicare.q̄ꝫ inter notos et affines egeſ
tatis ꝯfuſionē ſuſtinere Habebat āt villicū hōiem q̄dē malignū.nōie nō
re xp̄ianū.et demonū miniſterio totū mācipatū. videns h̄ dn̄m ſuū triſtē
et triſticie non ignorans cām.dicebat ei.dn̄e vultis diues fieri. Rn̄dit li
bent̄ diues fierē.dūmō ipſe diuicie eſſe pn̄t cū deo Et villic᷒.nolite timere
Seq̄mini tm̄ me et bene erit vobis Statim ſecut᷒ ē miſer tāq̄ꝫ ſerpentis
vocē Eua.q̄ſi ſibulū aucupis auicula in laq̄ū diaboli celeri᷒ deponēd᷒ Et
duxit eū in ipſa nocte ꝑ q̄dda nem᷒ in locū paluſtrē.et cepit q̄ſi cū aliq̄ ha
bere ſmonē Cui iuuenis.cū q̄ loq̄ris Rn̄dit dn̄o ſuo villic᷒ ille iniq̄tatis
Tacete tm̄ vos.nec ſit vobis cura cū q̊ loq̄r Cūq̄ꝫ ſecūdo loq̄ret̄ et iuue
nis iterato ſciſcitaret̄ rn̄dit. Cū diabolo Et cepit iuuenis nimis horrere.
Quē non ꝯcuteret horror tali loco in tali hora et de tali ſmōe Dicebat
q̄ꝫ villic᷒ diabolo. Dn̄e ecce vir hūc nobilē dn̄m meū adduxi grē vrē ma
ieſtati veſtre ſupplicans.vt vr̄o auxilio p̄ſtinis honorib᷒ atq̄ꝫ diuicijs reſ
titui mereat̄. Ad quē diabol᷒. Si m̄ voluerit eē deuot᷒ ac fidel̄.dabo ei di
uicias magnas.inſup addā gloriā et honores q̄les non habuerunt p̄rēs
ei᷒ Rn̄dit villic᷒ libenter vobis obſeq̄oſ᷒ erit et fidel̄.ſi talia fuerit ꝯſecut᷒
Et ille Si voluerit iſta a me ꝯſeq̄ abrenūciare dꝫ in inſtāti altiſſimo Qd̄
cū iuuenis rideret et facere rēnueret.dicebat hō ille ꝑdicōis Quid tietis
v̄bulū vnū.dicite abrenūcio Tādē miſer iuuenis a villico ꝑſuaſ᷒ creatorē
ſuū ore ſuo negauit.māu exfaſtucauit.diabolo hōiniū faciēs Hoc ſcelere
ꝑpetrato.diabol᷒ adiecit Adhuc op᷒ impfectū ē Eciā abrenūciare debꝫ
matri altiſſimi Illa ē n.q̄ maximū nob̄ infert dānū.q̄s fili᷒ ꝑ iuſticiā abijc
mater q̄ꝛ nimis miſericors ē ad indulgenciā reducit Sibulauit iter ſpēs
in aure adoleſcentis vt dn̄o ſuo in h̄ obediret.vt ſicut filiū ita eē et matrē
abnegaret Ad qd̄ verbū iuuenis nimis expauit.turbatuſq̄ꝫ ſup̄ moduꝫ.
Rn̄dit Hoc nunq̄ꝫ faciā Quare inq̄t feciſtis quod mai᷒ ē.facite nunc qd̄
minus eſt Maior eſt creator q̄ꝫ creatura Et ille.nunq̄ꝫ eā negabo. Eciā ſi
me oportuerit hoſtiatim mendicare ꝑ oēs dies vite mee Et non acq̄euit
Sicq̄ꝫ infecto negocio ābo reuerſi ſunt.nihil q̄dē honoris ꝯſecuti.ſꝫ max
imo peccati pondere grauati.villic᷒ ſuadendo.iuuenis ꝯſenciendo. Per
gentes vero ſimul venerunt ad q̄ndā eccleſiā.cui᷒ ianuā cāpanari᷒ exiēs
reliq̄rat ſemiclauſā. Mox iuuenis deſiliens de eq̄ ꝯmiſit eū villico dicens.
Expecta me h̄ donec reuertar ad te Et intrans ecclīam ante ortū aurore
ꝓſtrauit ſe an̄ altare.et ex intimo corde ipſā mrē miſcd̄ie cepit inuocare

Erat autē ſup altare ymago ipſi⁹ virginis et matris puer Jhm in ſinu tenēs Et ecce meritis ipſi⁹ p̄clariſſime ſtelle maris. ver⁹ lucifer oriri cepit in corde ſepedicti adoleſcentis Tantā ei dn̄s ꝓpter honorē matris quā non negauerit ↄtcōm donare dignat⁹ ē. vt ꝑ fletu rugiret et ꝑ planctu nimis clamorib⁹ eccleſiā repleret Eadē hora ſupdict⁹ miles q̇ oīa eius bona habebat. diuino vt credit̄ nutu ad eccleſiā diuertit. et cū videret a ꝑtā putans ibi diuina celebrari. maxime ꝓpter clamores. intrinſec⁹ ſol⁹ in trauit Jnueniensq; corā altari iuuenē ſibi bn̄ notū lacrimantē. et putans q2 ſuā ſolūmō defleret calamitatē. retro q̄ndā colūnā receſſit. rei exitū ex pectans Cūq; terribilē illā maieſtatē quā negauerat nominare vel inuo care non auderet. ꝫ tn̄ p̄iſſimā ei⁹ genitricē lacrimoſis vocib⁹ pulſaret. v troq; audiente ꝑ os ymaginis ſue btā et ſingularis xp̄ianoꝝ aduocata filio loq̄bat̄ in hec verba dulciſſime fili miſerere huic homini Puer vero matri nil rn̄dit. faciē ab ea auertens Cūq; iteꝝ rogaret hōiem ſeductum aſſerens. matri dorſū vertit dicens hō iſte negauit me q̄d ei faciā Poſt hec verba ymago ſurrexit. pueꝝ ſup altare poſuit. eiuſq; pedib⁹ ſe ꝓna ꝓſtrauit. Et ait. rogo fili. vt ꝓpt̄ me dimittas ei peccatū ꝫ. Mox infās ma trē eleuans. rn̄dit illi. Mater nunq̄ȝ tibi aliq̄d negare potui ecce ꝓpter te totū dimitto Pri⁹ dimiſerat culpā ꝓpter ↄtricōm. deīn penā peccati ꝓ ter matris interceſſionē ¶ Nouici⁹. q̄re tam dur⁹ dilecte matri fuit ¶ Mo nach⁹. vt iuueni oñderet q̄ntū in ſe peccaſſet. et vt ꝑ dolorē cordis āpli⁹ in ſe peccatū ipm̄ puniret Surgens āt iuuenis exiuit de eccīa. triſtis q̄dē de culpa. ſed hilaris de indulgencia Exiuit p⁹ eū ſepedict⁹ miles latēt̄. et q̄ſi rē ignoraret q̄ſiuit. q̄re tā hūidos et tā tumidos oculos haberet. Rn̄ dit. de vento ē. Et ille. dn̄e non me latet cā triſticie vr̄ē. habeo em̄ vnicaȝ filiā. ſi vultis illā ducere in vxorē. oīa veſtra vobis cū illa reſtituā. inſuꝑ et diuiciaꝝ meaꝝ heredē vos inſtituā Ad hoc iuuenis let⁹ effect⁹. Rn̄dit Si hoc facere dignaremini plurimū mihi placeret Reuerſus miles ad vx orem ſuam rem ei ꝑ ordinē retulit ↄſenſit illa. nupcie celebrant̄. iuueni ſub nōie dotis omnia ſua reſtituuntur. Adhuc vt puto viuit viuunt et ſoceri p⁹ q̄ꝝ mortē coꝝ hereditas ad ipſū reuertet̄ ¶ Nouici⁹. Multū iuuenis iſte regraciari tenetur beate ꝟgini q2 ꝑ ipſā meruit remiſſionē peccatoꝝ inſuper et conſolacionē temporaliū bonoꝝ ¶ Monach⁹. veꝝ dicis quia ipſa intercedente dominus cordi ei⁹ infuſit ↄtricionem. per quā peccati meruit remiſſionē Pena eē peccati ipſa intercedēte. iuuene audiēte. dimiſſa eſt Ecce homo iſte grauiſſime cecidit. ſed ceteris de q̄b⁹ ſupradictum eſt celerius ſurrexit Cecidit in tempeſta nocte. ſurrexit in mane ¶ Nouicius. quid tibi videtur de his qui in fine conteruntur ¶ Monachus Audi de ꝫ

non meam. ſed beati Auguſtini ſentenciam. Dit enim ſic.

Capitulum. decimumtercium

SI q̄s poſit᷒ in vltima neceſſitate voluerit accipere pn̄iaꝫ et ac
cipit et mox reconſiliat᷑ et hinc vadit fateoꝛ vobis nō illi nega᷒
q̄d petit. ſed nō pſūim᷒ qꝛ bn̄ hinc exīt. Si ſecur᷒ hinc exierit.
ego neſcio. Pn̄iam dare poſſū᷒. ſecuritatē vo nō. Nunq̄d dico
dānabit᷑. ſꝫ nec dico liberabit᷑. vis ergo a dubio liberari. age pn̄iam dū ſa
n᷒ es. Si ſic agis dico tibi. qꝛ ſecur᷒ es. qꝛ pn̄iam egiſti. qn̄ peccare potu
iſti Si vis agere pn̄iam qn̄ iā peccare non potes. pc̄ā dimiſerūt te. nō tu
illa Itē due res ſunt. aut ignoſcit᷑ tibi aut nō ignoſcit᷑. Q̄d hoꝝ tibi ſit fu
tuꝝ neſcio. Ergo tene certū et dimitte incertū.

Capitulnmdecimūquartum

DIcā tibi q̄d an̄ paucos ānos ꝯtigit in domo nrā. Cōuerſus q̄
dā Henric᷒ nōie. hō ſenex et ſm̄ ingreſſū p̄oꝛ oim̄ ꝯuerſoꝝ. pec
catū q̄ddā dimiſerat. q̄d nunq̄ꝫ abbati neqꝫ p̄oꝛi neqꝫ alicui ꝯ
feſſ᷒ fuerat Sepi᷒ tn̄ ſolit᷒ erat ꝯfiteri et videbat᷑ nobis ōnib᷒
ꝙ vir ſāct᷒ eēt et multū religioſ᷒ Cū iā in extremis laboꝛaret. id ē peccatū
dn̄o danieli tūc p̄oꝛi nrō ꝯfeſſ᷒ ē. Et ſicut nob̄ p᷒ea retulit vt nos cautos
redderet. tā graue erat peccatū ꝙ ōnino dānat᷒ fuiſſet ſi tacuiſſet. Nouici᷒. q̄d ſentis de ſaluacōe hui᷒ hōis Monach᷒. Sicut Auguſtinū lego
ſenſiſſe. ſi ꝯtricio ei᷒ fuerit in caritate. ſaluat᷒ ē. ſin autē dānat᷒. q̄ ſero peni
tet. oꝫ non ſolū timere iudicē ſꝫ diligere Nouici᷒. meruit ergo vigilādo.
ieiunando. laboꝛando. obediendo aliiſqꝫ opib᷒ iuſticie. q̄ꝫ diu in illo moꝛ
tali fuit Monach᷒. nequaq̄ꝫ qꝛ opa extra caritatē facta moꝛtua ſūt. et nū
q̄ꝫ reuiuiſcunt. ve ergo ill᷒ q̄ q̄tidie in dei ſeruicio moꝛtificant᷑. et nihil inde
mercedis in vita eterna ꝯſequūt᷑ Multi iſta ignoꝛāt de finali pn̄ia plurimū
qꝫ pſumentes. neſcientes pn̄iam q̄ in fine agit᷑ vt ſup dictū eſt tam incertā
eſſe Dicam tibi tamen exempla de duobus. ex quibus vnus in fine fictaꝫ
alter veram egit penitenciam

Capitulum. decimūquintum.

PAriſi᷒ in ecc̄ia ſancte dei genitricis Marie Canonic᷒ nup obiit
q̄ multa hn̄s ſtipendia delicatiſſime vixerat. Et qꝛ ex deliciis
maxime his q̄ ad gulā ptinent libido naſcit᷑, nata nutrit᷑. et q̄ti
dianis eius incitamentis augmentatur. Idem iuuenis valde
vnicam carnis ſue maculauit et tam illo q̄ꝫ aliis ſuis peccatis iraꝫ dei in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſe ꝓuocauit. Tandē ꝑ infirmitatē tactꝰ timore mortis ꝯfeſſionē fecit pctā
deſleuit et emendacōm ꝓmiſit. viaticū accepit inunctꝰ eſt hōiem depoſu
it Cuiꝰ corpꝰ vtpote viri nobilis diuitiiſqȝ. cū magna pōpa ſecularis glīe
tumulatū ē Et erat in illa die tanta ſerenitas vt ipſe aer eiꝰ obſequijs fa
mulari videret. dixeruntqȝ hōies ad inuicem Multa bona pſtitit deꝰ hōi
iſti. nihil ei defuit hoꝝ q̄ hō xpianꝰ habere debuit. dominicis ſacramētis
munitus ē. aer in eiꝰ morte ſerenatꝰ ē cū magna gloria ſepultꝰ ē Sed hō
videt in facie. deꝰ āt intuetur cor Poſt paucos dies cuidā ſibi valde fa
miliari apparens dicebat ſe eſſe damnatū Cūqȝ miraretur ille et expauceſ
ceret pn̄iam eiꝰ et ꝯfeſſionē. ſacrā et ꝯmunionē et inunctōm ꝯmemorās
rn̄dit defunctꝰ. vnū bonū mihi defuit. ſine q̊ nullū hoꝝque enumerata ſūt
mihi ꝓdeſſe potuit Quid ē illud inq̄t Rn̄dit mortuꝰ. vera ꝯtricio. licet n.
deo ꝓmiſerim ꝯſilio confeſſoris mei continenciā. ſiue alia q̄ ſalutis ſūt. tn̄
dicebat mihi ꝯſciencia. qꝛ ſi ꝯualueris obſeruare non poteris. Et qꝛ cor
magis declinabat ad tranſgreſſionē q̄ȝ ad voti obſeruacōm nulliꝰ pecca
ti merui remiſſionem. Deꝰ requirit fixū ꝓpoſitū penitendi Ecce hominis
huiꝰ penitencia ſera fuit et ficta. nec tn̄ fuiſſet ſera ſi fuiſſet vera Nouiciꝰ
non mirabor amodo pn̄iam ſerā vix eſſe verā Monachꝰ. Plures ſūt in
ſeculo quos ego bene noui qui tpe infirmitatis cū timerēt mori. ſe int̄ ma
nus abbatis reddiderunt. et cū ꝯualuiſſent tranſgreſſores voti facti ſūt.

Capitulum decimūſextum

Anno pterito apud Bunnam vicū dyoc. colonieñ. vagꝰ clericꝰ
quidā Nicolaus nomine. quem vocant archipoetā. in acutis
grauiter laborauit et cum mori timeret tā per ſeipſum q̄ȝ ꝑ ca
nonicos eiuſdem eccleſie. vt in ordinem ſuſciperetur apud ab
batem noſtrum obtinuit. Quid plura. Cum multa vt videbatur nobis
contricōe tunicā induit. quā facta criſi celerius exuit. et cum q̄dā irriſiōe
ꝓijciens aufugit Nouiciꝰ. multi ſunt peccatores qui contricōm habere
non pn̄t et de ipſo dolent. q̄d ergo ſenciēdum eſt de tali dolore Mona
chꝰ. talis dolor meritorius non eſt. qꝛ ſine caritate. preꝑat tn̄ aliq̄n viaȝ
caritati. caritas et peccandi voluntas ſimul ineſſe non poſſunt. Quid de
tali dolore ſanctus Bernardus ſenſerit verbis et exemplo illiꝰ doceberꝭ.

Capitulū. xvij.

Retulit mihi fratꝛ Godefridꝰ monachꝰ noſter q̄ndā ſcolaſticus
ſancti Andree in Colōia. cuiꝰ in ſupiori diſtin. iij. ca. mēcōȝ feci

tale q̄d ꝯtigiſſe in ciuitate Remēſi Eo inq̄t tp̄e q̄ Remis fui in ſtudio cū
dn̄o Philippo poſtea Colonienſi archiep̄o. cui⁹ magiſter et pedagogus
erā. ꝯtigit ibidē militē quendā infirmari vſq₃ ad mortē Inſtinctu diabo
li idem miles ſi bene meminimi. hēbat auunculi filiā ꝯcubinā. cui tanto ꝯ
glutinat⁹ fuerat amore. vt nō āmonicōe nec excōicacōe neq₃ aliq̄ verecū
dia hūana poſſet vel vellet ab ea ſepari Timore āt mortis vocauit ſacer
dotē ſatis purā et cū lacrimis de ōnib⁹ ſuis peccatis illi faciens ꝯfeſſiōȝ
Quē cū ſacerdos moneret vt tā illicitā abiuraret ꝯmixtionē. ipſāq₃ pſo
nā cognatā ſuā Rn̄dit. dn̄e non poſſū. Et ille Si in tali voluntate mortu⁹
fueris gaudio celeſtis vite p̄uaberis et eterna tormenta te ſuſcipient Mili
te in ſua obſtinacia pſeuerante receſſit ſacerdos cū corpe dn̄i. q̄d ſecū de
tulerat ad cōicādū infirmū Nutu diuino extra domū ſacerdoti occurrit
ſanct⁹ Bernard⁹ abb Clareuall. quē cū interrogaſſet q̄re infirmū nō cōi
caſſet. cāmq₃ que nota erat ōnib⁹ intellexiſſet. ait ſacerdoti. Reuertere me
cū ad infirmū Reuerſi ſunt āt. Cu₃ ſcūs vir militi iā morituro q̄ ſalutis e
rant ſuaderet et ille p̄ter iſtā ſolā rem iam dcām in ōnib⁹ obedienciā ſpō
deret nouiſſime ſubiunxit Nunq̄d non doles ꝙ non potes habere volū
tatē recedēdi ab illa. rn̄dit. dn̄e valde doleo me de hoc non poſſe dolere.
Audito hoc verbo abb mox dixit ſacerdoti vt corp⁹ dn̄i daret infirmo.
Mira res. Statim vt ſaluator intrauit. fcā eſt ſal⁹ illi domui Ab illa enim
hora tā pfecte mutata ē voluntas ei⁹ pūerſa. vt āpli⁹ odiret quā illicite a
mauerat. ita vt ſancto viro cū multis lacrimis diceret grās deo q̄ me li
berauit qr mō libenci⁹ viderez bufonē q̄₃ illā. Sicq₃ in bona ꝯfeſſione et
pfecta contricōe migrauit ad dn̄m ¶ Nouici⁹. miror vtrꝝ ꝯtricōm illā me
ruerit p̄dicto dolore. ſiue dn̄ici corpis pticipacōe ¶ Monach⁹. Xp̄s. in ſu
o ſacramento ad iudiciū intrat. niſi grā ei⁹ p̄cedat. Puto eñ ꝓpter orōes
viri ſancti grām xp̄i abiſſū cordis ei⁹ illūinaſſe. dolorē ſterilē fecūdaſſe. ne
et vir btūs iudicaret de p̄ſūpcōe et morientis pena creſceret in ſua dam
nacōe Ecce hōis hui⁹ ꝯtricio ſiue pn̄ia multū fuit ſera et pene morti con
tigua vera tn̄ teſte ſcō abbate p cui⁹ meritū illā credit habuiſſe ¶ Nouici
us. reuera iuſtoꝝ pn̄cia morientib⁹ multū ē neceſſaria ¶ Monach⁹. Hoc
ſanct⁹ Gregori⁹ manifeſtat in q̄dā Omel. loquens de q̄dā puerſo iuuene
qui ſe deuorandū draconi clamabat. quē fratꝝ circūſtanciū orō fugauit
et contricionis graciam infirmo obtinuit. Audi eciam adhuc de quo/
dam viro ſeculari. cuius contricio finalis tam vera ymo tam veriſſima
fuit vt per eam non ſolum mereretur remiſſionem peccatorum ymo eciā
gloriam miraculorum.

Capitulum. decimumoctauum

Ante hoc trienniũ defunct⁹ ē Philippus comes namurcenſ vir potens et nobilis. filius Baldwini comitis flandrie. Anteq̃ moreret᷑ tantã ei otulit dñs in īfirmitate otricionẽ. vt talis otricio nõ eſſet viſa in aliquo homine noſtris temporibus. Quatuor abbatib⁹ ordinis noſtri ſimul et ſepe confeſſionem ſuam facere oſueuit. in tantum ſe accuſans. tm̄ plangens vt omnes ad lacrimas prouocaret. Nec ei iſta ſufficiebant. quin laqueum collo ſuo iniceret rogaretq̃ confeſſores ſuos vt ſe traherent in plateam dicens Sicut canis vixi dignum eſt vt moriar ſicut canis. Filias fratris ſui Baldwini comitis qui factus fuerat rex grecie tradiderat regi Francie. cuius filiam duxerat vxorem. Quidam dixerunt quia vendiderit eas. De quo facto plurimum dolebat. Deportari ſe fecerat in pauperrimam domum ciuitatis ſue in qua pauper ſpiritu migrauit ad dominum. Volens autem pius dominus tantam eius remunerare contricionem miraculis eum glorificare dignatus eſt. táq̃ dilectũ ofeſſorem Sepultus in eccleſia ſancti albani martiris in qua ipſe inſtituerat ouētũ canonicoꝝ de ſuis iuſtis redditib⁹ eis ſtipēdia adhuc ſanus ordinans. tantis vſq̃ hodie ſignis choruſcat vt de rẽotis regionib⁹ infirmi aduenientes ad ei⁹ tũbam ſanitatem recipiant. ipſãq̃ terram circa ſepulchrum effodientes ſecum ꝓ benedictione deportẽt. Nouici⁹. miror vtꝝ graciam tantam meruerit conuerſacione. vel finali contricione Monachus Satis puto ꝙ caritatem habuerit ante ſuã infirmitatem. q2 ſatis erat manſuetus et humilis Sed vir aliquis eſt qui nouerit eius vitã et extremã pñiam. quin magis hanc gloriam miraculoꝝ aſſcribat extreme que maxima fuit contricioni q̃ p̄ſtine conuerſacioni Nouici⁹. videtur mihi ꝙ multum apud deum valeant lacrime contricionis Monachus. Quanti ſunt apud deum valoris. quanti ve ponderi. ſubiecto tibi exemplo demonſtrabo.

Capitulumdecimũnonum

Tempe ſciſmatis quod fuit inter Alexandꝝ et Calixtũ ſb Frederico impatore. q̄ eiuſdē ſciſmatis auctor erat et defēſor opellebāt oēs eccleſie p vniuerſũ orbē romanũ literis impialib⁹ iurare fidelitatē et obediēciã Calixto quē ipſe papã creauerat. Reſiſtētes vo iuſſi ſũt exulare Cũ hmôi lrē exhibite fuiſſēt ouētui de Hõmerode. frēs vnanimi cõſilio dicerent ſe neq̃q̃ velle recedere ab vnitate

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝓceptū ē eis vt celeri⁹ exirēt de Rōano impio. viri illi virtutis diuinū tio
rē minis regijs añponētes. cū iā res ſuas et veſtimēta ſarcinaſſēt. ordia
tiqꝫ fuiſſēt in diuerſas domos regni Frācoꝝ. dicebat vn⁹ eoꝝ venēabili
ſacerdoti Dauid mōacho ibidē. Pater ignoras qꝛ oēs migrabim⁹ de lo
co iſto. Ita em̄ intent⁹ erat celeſtib⁹. vt q̄d in exteriorib⁹ agerēt ꝓrſus ig
noraret Cui cū miranti et interroganti cām. ille negociū totū explicaret.
maximā in dño habens fiduciā. vir beat⁹ rñdit. ↄfortamini fratres. non
em̄ deſerit dñs ſperantes in ſe Anthiphonā q̄ in nocte dicēt ſup magnifi
cat fortiē et cū lacrimis cantate. et dñs ↄſolabiē vos. Erat āt dñica ante
aduētū. in q̄ Anti. eſt ſup magnificat. Qui celoꝝ ↄtines thronos. et abyſ
ſos intueris. ſrā pugno ↄcludis. exaudi nos in gemitib⁹ noſtris Ipſe vo
ſanct⁹ intrans oratoriū effudit animā ſuā in orōe. cū multis lacrimis diui
nā interpellans clemenciā Acquieſcentes ei⁹ ↄſilio frēs eādē antiphonā
tanto intenci⁹ cantabant. q̄nto forci⁹ cantantes anguſtia ꝓmebat. et ad
cantandū incitabat Flexus pi⁹ dñs lacrimis ſeruoꝝ ſuoꝝ. impatoris cor
mutauit. et miſſe ſunt lrē ſub feſtinacōe vt manerent. orarentqꝫ ꝓ impio.
Ex his poteris colligere. q̄ꝫ efficaces ſint in aurib⁹ dei lacrime ↄtricōis.
Nouici⁹. Pt q̄s alteri tales obtinere lacrimas. meritis ſue ꝑcib⁹ Mo
nach⁹ Ex alijs alijs h⁹modi grām obtinere poſſint a deo meritis. habes
ſupius ca. iij. vbi apoſtata monach⁹ meritis patris et hoſpitis ſui ſancti
Bernardi ꝑ lacrimas ↄtricōis iuſtificat⁹ eſt Aliud habes exemplū in ca.
xvij. vbi miles apud remis. in ei⁹ pñcia cōicans. meritis ipſi⁹ ꝑ donū ↄtri
cōis. cū in maximis peccatis eēt meruit illūinari. ꝓ nllo hoꝝ dicitē oraſſe
Item ꝙ q̄dā alijs lacrimas ↄtricōis. q̄b⁹ peccata ſua diluant impetrare
valeant. diuerſis tibi oſtendam exemplis

Capitulum. Vicesimum

Retulit nobis hoc anno dñs Walter⁹ abbas vilarienſis te teſte
ꝙ monach⁹ quidā cū mitterēt ab abbate ſuo ad cenobiū q̄d
dā ſanctimonaliū ordinis noſtri. rogaueritqꝫ vnā ex eis. quaꝫ
āplioris meriti apud deū ſperabat. ꝓ ſe orare. Rñdit illa. q̄d
vultis vt orē ꝓ vobis Et monach⁹. volo vt obtineas a dño. ter mihi in
ebdomoda ad ſolēnes vigilias hoc ē feria ſecūda. feria q̄nta. et ſabbato
qñ longiores ſunt vigilie. ſpecialē grām lacrimaꝝ et deuocōis Cui illa ↄ
ſtantē ꝓmiſit. qꝛ hoc ei obtineret Reuerſus monachus ad clauſtꝝ ſuum.
grāꝫ ꝓmiſſā ſtās ad vigilias expectauit et in eiſdē noctib⁹ ꝑ oracōes ſcē
illi⁹ mlīeris dño copioſe lacrimas ꝑcepit Illa ꝑ ſpm itelligēs ſe exauditā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eidem monacho per quendaꝫ clericuꝫ familia mandauit. et qꝛ iā graciā
percepiſſet ꝓmiſſam nunciauit Cū vero abbas eiuſdē domus iā dictaꝫ
grām ꝓ edificacione clerico recitaret. ſubriſit ille dicens ſe eo multo meliꝰ
ſcire. vtpote q̄ ab ipſa audierit. q̄ talē grām impetrare potuit. Recitauit
nobis et ſimile huic idem abb̄ in ſua ſancta iocunditate dicens. vos non
eſtis ſancti. ego aliquid referā vobis de ſanctitate mea ſic incipiens.

Capitulum. viceſimumprimuꝫ

Cum intellexiſſem ſupradictū monachū grām illam lacrimaꝝ
percepiſſe a femina tali religioſa. rogaui abbatē meū tūc recēt
factꝰ monachꝰ. vt liceret mihi tales viſitare feminas. et ꝯceſſit
mihi ſtatim. veniens itaqꝫ ad domū cuiuſdā honeſte matrone
Brabācie hoſpitandi grā. cū intellexiſſet deſideriū meū dixit in ioco. q̄d
q̄ritis videre iſtas beginas. vultis ego oñdā vobis mulierem bonā. que
q̄cq̄d vult obtinet a deo Reſpondi. talē multū deſidero videre. Et ſtatiꝫ
ad v̄bū eiꝰ mulier q̄dā de cubiculo ſuo egreſſa veniēs ad me. cepit mecū
loq̄ In cuiꝰ aduentu cū mihi ſentirem grām adeſſe. rogaui eā vt orareꝫ ꝓ
me Que cū diceret q̄d vultis vt orem ꝓ vobis R̄ndit. vt poſſim deflere
pctā mea Et illa nunq̄d non eſtis monachꝰ. q̄ pctā ſua non p̄t deflē mo
nachꝰ non ē Et cū inſtarē q̄tinꝰ mihi grāꝫ hanc obtineret R̄ndit. ite abū
dāter habebitis Proxima nocte orās āte lectū meū cū de peccatis meis
cogitarē. nec tñ mulieris ꝓmiſſū minꝰ attenderē cepi ita abundanť et ſup̄
morē ſolitū flere pene vſqꝫ ad mediā noctē. vt tādē timēs capiti meo vix
me cohibere poſſem a fletu Que cum mihi mandaſſet ꝙ tali nocte graci
am illam lacrimarum mihi impetraſſet. iteruꝫ reuerſus ſum ad eam et ſciſ
citatus ſum ab ea dicens. dicite mihi in caritate. qualiter mihi obtinueri
tis graciam illā. Que reſpondit m̄ ſub his verbis Primo quidem domi
num durum inueni. ſed dixi ei domine non euades manus meas. niſi mo
nachus ille habeat graciam lacrimarum Et ſtatim conceſſit tibi. Adiecit
et tercium exemplum de ſimili materia

Capitulum. Viceſimumſecunduꝫ

Alio inquit tempore rogaui vnum ex monachis noſtris bone
opinionis virum. vt rogaret deum pro me. Qui cum mihi
daret opcionem quid mihi vellem a deo impetrari. Volens
quidem ſermonis eius fiduciam probare reſpondi ei volo
vt obtineas poſt miſſam graciam lacrimarum. quibꝰ peccata mea deplā
am. Et promiſit mihi multum confidenter Sequenti die cū poſt miſſaꝫ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mozam facerem ante quoddam altare. et eſſez ſolus in ozacione. tota m̄
affuit abundancia lacrimaꝝ. vt mirarer Poſtea cū vidiſſz me ſup̄dictus
monach⁹ corpe q̄dē iuuenis. ſed mozib⁹ valde matur⁹. cepit mihi ſignarē
ſi bene eēt mecū. grām notans mihi collatā. Ego ſignū ei⁹ non intelligēs
et ante priorē illū ducens. q̄ſiui q̄d ſignaret. Qui dixit mihi nunq̄d nō co
pioſe hodie habuiſtis lacrimas. Quē cū interrogaſſē ſi vidiſſet me lacri
mantē. rn̄dit Eſtis vos tā ſtultus ꝙ putatis me vidiſſe. Ego minui ſāgui
nē nec licuit mihi dictis miſſis mozari in ozatorio Tunc interrogat⁹ a me
q̄uō mihi grām eandē obtinuiſſe z. rn̄dit pene ſicut ſup̄dicta mulier. dn̄m
inq̄t p̄mo duꝝ inueni. ſed dixi illi Ecce dn̄e non dimittā te. niſi facias q̄d
rogo His verbis placatus exaudiuit me ¶ Nouici⁹. Miroz bonitatē dei
ꝙ cogi poteſt et vult a ſeruis ſuis et ancillis. quomodo pater dulciſſim⁹
cogi ſolet a filijs et filiabus delicatiſſime ab eo nutritis ¶ Monach⁹. qui
eū perfecte diligunt. nullā ab ipſo in ozōib⁹ ſuis paciuntur repulſaz ſi tn̄
ſaluti contraria non fuerint que petunt ¶ Nouici⁹ Si confert alicui lacri
mas vel alia bona ſigna contricōis. ⁊ vult illa ab alijs videri. eſt ne ei pi
culoſū ¶ Monach⁹. ſm intencōm ozantis pendet ſolucio huius q̄ſtionis.
Si ei placet vt alij lacrimas eius videāt. q̄tin⁹ p̄ eas edificentr̄ ipe tn̄ hūi
litatē in corde cuſtodiat. merer̄. Sin autē demerer̄.

¶ Capitulum. vviceſimumtercium.

MOnach⁹ q̄dā magne opinionis retulit mihi. q̄n nouici⁹ fui. de
q̄dā monacho ꝙ die q̄dā cū iaceret in ozōe an̄ q̄dā altare ⁊
dominus ei tantam contuliſſet graciam lacrimaꝝ. vt ecciā irri
garet terram ex immiſſione diaboli vt poſtea patuit cordi ei⁹
suborta eſt inanis gloria. ita vt diceret intra ſe. vtinam aliquis videret
modo graciam iſtam. Mox is qui immiſit affuit. et ad lacrimas eius ſtās
a latere diligentiſſime reſpexit. Transfigurauerat enim ſe in ſpecie nigri
monachi. leuans oculos monachus tam ex horroze mentis q̄z nigredine
veſtis. demonem tocius ſuperbie auctorem eſſe deprehendit. et quem per
vicium inanis glorie inuitauerat. per virtutem et ſignum crucis fugauit
Ob hmōi pericula iubentur a domino ozaturi intrare cubiculum et clau
dere oſtium ſuper ſe. hoc eſt vitare laudem humanam ¶ Nouicius. Si
noſti adhuc aliqua de contricione exempla. mihi vt ediſſeras obſecro ¶
Monachus. Cogitanti mihi de contricione alia atq̄z alia occurrunt exē
pla. in quibus Chriſtus tocius virtutis auctoz glorificetur et penitens
omnis conſoletur.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Capitulum. viceſimumquartum

IN ciuitate q̄dā anglie puella q̄dā habitauit iudei cuiuſdā filia et ƀm ge
n⁹ ſuū ſatis ſpecioſa hāc iuuenis q̄dā cleric⁹ epi eiuſdē ciuitatis ꝯgnat⁹ ꝛ
ecc̄ie maioris canonic⁹ vt vidit ꝯcupiuit et verƀ amatorijs ad ꝯſēſū ſue
libidinis cū mlto labore inclinauit Ad cui⁹ āplex⁹ dū aſpiraret et nimijs
incendijs eſtuās eā q̄tidie ad ꝯmixtionē ſolicitaret. rn̄dit illa. Patri meo
mltū ſū dilecta. q̄ in tm̄ cuſtodit me vt neqȝ ego ad te. neqȝ tu poſſis veni
re ad me. niſi in nocte ſexte ferie q̄ paſca veſtꝝ p̄cedit. Tunc em̄ iudei labo
rare dicūt q̄dā īfirmitate. q̄ flux⁹ ſāguis dr̄ Circa quā occupati. alijs tūc
min⁹ intēdere pn̄t Iuuenis hec audiēs et ob amoris nimietatē pene rōe
carens oblit⁹ xp̄iane religiōis immemor dn̄ice paſſiōis. nocte eadē ad v
ginē vēit et vſqȝ ad matutinū cū illa dormiuit Iude⁹ vo pater puelle an̄
lucē cū lūīe cubiculū intrans venit ad lectū filie. volens videre qūo iacēt
vel ſi forte ap̄iri neceſſe hrēt. videſqȝ ad lat⁹ ei⁹ iā dictū iuuenē cubātē ex
pauit et īfremuit. vtrūqȝ occidē cogitās Cognoſcēs tn̄ ꝙ eēt ꝯgnat⁹ ep̄i
tiore illi⁹ manū cohibuit et cū mlta ira exclamauit. q̄d facis h̄ o male xp̄i
ane. vbi ē fides tua vbi ē religio tua. Tradit⁹ es iuſto dei iudicio ī man⁹
meas. Si non timerē dn̄m meū ep̄m. mō occiderē te Ille timens et veniā
poſtulans cū maxima ꝯfuſione eiect⁹ ē. Die eadē cū ep̄s ſolēne officiū ad
nonā eēt celebratur⁹ iuuēis idē vtpote ebdomedari⁹ ep̄lam lectur⁹. timu
it cū tā immunda ꝯſciencia ad ſacꝝ miſterium accedere et timuit ꝓpt̄ no
tā alteri vicē die tali ꝯmttere timuit tā turpe peccatū tā recenē ꝑ ꝯfuſio
nē alicui ap̄ire Et cū vict⁹ erubeſcencia ſacris veſtib⁹ indut⁹ corā ep̄o ſta
ret in loco ſuo. ſup̄dict⁹ iude⁹ mltitudine iudeoꝝ ſtipat⁹ cū magno ſtrepi
tu intrauit ecc̄iām ep̄o de ꝯgnato ſuo facere volens q̄rimoniā Quē vt iu
uenis vidit et bn̄ intelligeret ad q̄d veniſſȝ cepit timere. pallē tremē et di
cere. dn̄e de⁹ libera me in hac hora. et ego tibi ꝓmitto ꝙ de cetero te nō
offēdā. ymo de hoc pc̄ō tibi ſatiſfaciā Creator pijſſim⁹ q̄ odit culpā ꝛ di
ligit naturā. mox vt hōiem ꝯtritū et ꝯfuſionē quā timuit in caput infide
liū ꝯuertit Mirāti ep̄o q̄d q̄rerent iudei in ecc̄ia. maxime tali die qn̄ xp̄ia
ni rep̄n̄tāt dn̄i ſui paſſionē ānuit vt ſtarent. Ill' āpli⁹ ſe ei⁹ p̄ſcie ingerēti
bus ſtatim vt ora ad clerici accuſacionem aperuerunt. priuati ſuis voci
bus omnes obmutuerunt Videns epiſcopus iudeorum cōtra ſe hiācia
et nulla verba ex eis reſonancia. putans qꝛ ad hoc veniſſent vt diuinis
miſterijs illuderent. cū indignacione omnes de atrio eccleſie expelli fec̄ et
p̄cepit Cleric⁹ vo diuinā in ſe exp̄t⁹ clemēciā. ſtatiȝ ꝯpleto officio acceſſit
ad pōtificē. ꝯfeſſ⁹ ē culpā. ſuſcepit pn̄īam Ep̄s dei miſericordiā admirās

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et glorificans. tũ ꝑ magnitudine miraculi. tũ ꝑ pmia ꝯgnati. idẽ ſuaſit ac
pſuaſit vt puellã a ſe defloratã p baptiſmi grãm renouatã legitime duce
ret. malens illũ ſicut vir pi⁹ et iuſt⁹ eccleſiaſticis carere bñficijs. q̃ȝ illã mul
tis expoſitã picul' in patnis manere delictis Cleric⁹ nõ ingrat⁹ diuini bñ
ficij ſatiſfacere cupiens deo ꝑ pctõ ꝯmiſſo. ꝯuerſ⁹ ẽ p⁹ea in ordine noſtro
ſimiliter et ei⁹ inſtinctu puella Hec mihi ſepi⁹ recitauit q̃dã religioſus ab
bas ordinis noſtri Ecce vides q̃ntũ boni opata ſit in hoc hõie ꝯfcio. lap
ſũ erexit. iudeos elingues fecit. puellã infidelẽ ad fidẽ ꝑuerit Nouici⁹.
bñ video admiror et gaudeo deiq̃ȝ bonitatẽ circa nos in mltis ꝯſidero.
Monach⁹. q2 ſermo ẽ de iudeis vis adhuc aliã audire hiſtoriã huic ex
pte ſimilẽ ad honorẽ fidei noſtre atȝ xpianoꝝ. cõfuſionẽȝ iudeoꝝ No
uici⁹. Anima mea ſitit talia audire Monach⁹.

Capitulum. viceſimumquintum.

N ciuitate vt opinor Wormacia iude⁹ q̃dã manebat. filiã hñs formoſaȝ.
Hanc iuuenis q̃dã cleric⁹ in vicinio habitans adamauit deuirginauit ⁊
impĝnauit Erant em̃ dom⁹ illoꝝ ſatis ꝯtigue. et poterat idẽ cleric⁹ ſine
nota freq̃nci⁹ intrare. et ꝑ libitu loq̃ cũ virgine Illa intelligẽs ſe ꝯcepiſſe
dixit iuueni. cõcepi. q̃d faciã. Si cognouerit pater me⁹ interficiet me. Rñdit
cleric⁹ Noli timere. bene liberabo te Si dixerit tibi pr̃ tu⁹ vel mat̃. q̃d ẽ fi/
lia. vent̃ tu⁹ intũeſcit videris nobis ꝯcepiſſe Rñdebis Si ꝯcepi neſcio. H
ſcio q2 virgo ſũ et nondũ viꝝ ꝯgnoui Ego bñ agã cũ ill' vt credant tibi
Ille diligentiſſime cogitans q̃lit̃ liberaret puellã hmõi truphã inuenit.
Tollens arũdinẽ in ſilencio noctis ad feneſtrã camere iux̃ quã illos dor
mire nouerat acceſſit. et v̾ba h⁹cemodi p imiſſã fiſtulã ſibilauit. O iuſti et
deo dilecti ꝑrñs nõib⁹ eos exp̃mens. gaudete ecce filia vrã virgo cõce
pit filiũ. et ipſe erit liberator ppli veſtri iſrl' Statimq̃ȝ paululũ retraxit arũ
dinẽ Ad hanc vocẽ iude⁹ expgefcs excitauit vxorẽ ſuã dicens ei Nũq̃d
non audiſti q̃d nob loquta ſit vox celica Rñdit mulier nõ. Et ille Orem⁹
vt et tu audire merearl. Orantib⁹ eis cleric⁹ ad feneſtrã ſtans. et diligent̃
q̃d loq̃rent̃ auſcultãs et p⁹morulã eadẽ v̾ba q̃ ſup̃ repetiuit atq̃ȝ adiecit
Magnũ detis filie vrẽ hõrẽ exhibere. magnã curã adhibere. et cũ multa
diligẽcia ſuare pueꝝ de ei⁹ v̾gineo corpe naſcituꝝ. ipſe em̃ Meſſias quẽ
expectatis Illi exultantes et poſt repeticionem facti cerciores. vix diem
expectare potuerunt Puellam vero conſiderantes intumeſcente aliquan
tulum vtero concepiſſe dixerunt ad illam Dic nobis filia. de quo conce/
peris. Quibus illa ſicut edocta fuerat. reſpondit. Et vix enim pre
gaudio magno ſeſe capientes. non eciam potuerunt ſe continere.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

q̄n familiarib' ſuis diceret q̄d ab āgelo audierit Illi aliis recitātes fama
dilatante diuulgatū ē p̄ ciuitates et caſtra. q: talis virgo Meſſiā p̄turirz
Inſtante t̄pe p̄iendi multi ad domū puelle ꝯfluxerunt iudei cupiētes no
ua natiuitate diu deſiderata letificari Sz iuſt' de' vanā ſpē iniq̄ꝝ cōuer
tit in fabulā. gaudiū in triſticiā. expectacōm in ꝯfuſionē Et merito quoꝝ
p̄res olim cū Herode de natiuitate ſalutifera filij dei turbati ſunt. decuit
vt iſtis t̄pib' tali illuderent̄ fantaſmate. q̄d plura. Affuit hora vt parerz
miſera. et ecce ſ̄m ꝯſuetudinē mulieꝝ. dolor gemit' et clamor Tādē enixa
ē infantē. non tn̄ meſſiā ſ̄ȝ filiā Quo ꝯgnito. valde ꝯfuſi et turbati ſunt iu
dei Ex q̄b' vn' cū multa indignacōe p̄uulū pede app̄rehēdēs alliſit ad p̄i
etē ¶ Nouici'. q̄d p' hec actū ē de puella ¶ Monach'. p̄r ei' ꝯfuſionē ſuā
grauit̄ ferens afflixit eā et cū tormētis extorſit ab illa ꝯfeſſionē toci' doli
¶ Nouici'. miſerabile fuit q̄p virgo ī fidel' ab hōie fideli ſeducta ac corrup
ta. non ē ad baptiſmi grām vt ſup̄dcā puella p̄ducta ¶ Monach'. Forte
cleric' h̄ efficere non potuit vel poci' non curauit magis gaudēs de iude
oꝝ ꝯfuſiōe q̄ȝ de puelle illūiacōe Sicut dicis miſerabile ē nō baptiſatā nō
illūiari p̄ baptiſmū. mlt̄o miſerabili' ē q̄p hodie ab ep̄o ꝯpellit̄ baptiſata
redire ad iudaiſmū. ¶ Nouici'. Caſū iſtū audire deſidero ¶ Monachus

¶ Capitulum. viceſimumſextum

Up p̄ cuiuſdā iudei Louanieñ filia tali ordine ꝯuerſa ē ad fidē
Cleric' q̄dā Reyner' nōie capellan' ducis Louanij ſolit' erat
intrare domū iudei ei' dē ciuitatis. et diſputaē cū eo de fide xp̄i
ana Habebat āt filiā p̄uulā. q̄ valde diligent̄ intēdebat diſpu
tacōi ſ̄m capacitatē intellect' ſui ponderans tā v̄b a clerici opponētis q̄ȝ v̄
ba iudei reſpondentis. Sicq̄ȝ ſenſim p̄ diuinā diſpoſicōz inbuebat̄ ad fidē
catholicā Suaſa ēt a clerico ſecrete tn̄ ꝯcta ē intātū. vt dicēt ſe velle bap
tiſari Adhibita ē ei mulier q̄ ſine nota puellā de domo patris educeret.
Quā cleric' iā dēs baptiſari fecit. eāq̄ȝ in monaſterio ordinis Ciſtercieñ
q̄d parc' d̄r locauit Cognita ꝯuerſiōe p̄r infidel' doluit. mlt̄ā pecūiā offe
rens duci. q̄tin' ſibi reſtituēt filiā quā furtim ꝯq̄rebat̄ fuiſſe ſblatā. Dux
vero cum vellet patri reſtituere filiam iudeo ſcilicet xp̄riſtianaz. reſtitit ei
Reynerus clericus dicens. domine ſi hoc ſcelus commiſeritis contra de
um et ſponſam eius nunq̄ȝ ſaluabitur anima veſtra. Reſtitit ei et domin'
Walterus abbas vilarienſis Videns iudeus ſe fruſtratum ſpe quaz ha
buit erga ducem. corrupiſſe dicitur dominum Hugonem epiſcopum Le
odienſem Qui iudeo intātū fauebat. vt ꝯuentui ſcimonaliū de p̄co l̄ris
ſuis mādaret q̄tin' illi filiā reſtitueret. veniente vero iudeo ad iā fatuz ce

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nobiſū cū amicis et ↄgnatis ſuis. virgo infra ↄſtituta cū de illoꝝ aduētu
ꝓſ⁹ nil ſciret ſētire|cepit fetorē magnū. ita vt palā diceret Neſcio vn̄ ſit. fe
tor iudaicus me grauat Interim iudeis pulſantib⁹ ad feneſtrā. cū puelle
diceret abbatiſſa vt puto. filia Katherina ſic em̄ vocata fuit in baptiſmo
ꝑntes tui volunt te videre. Rn̄dit illa Ecce iſte ē fetor quē ſenſi. nō videbo
illos Et non acquieuit exire Anno p̄terito accuſat⁹ fuit idē ep̄s Leodienſis
ꝓ eadē cā corā dn̄o Engelberto archiep̄o colōie in ſinodo ei⁹ et p̄ceptuꝫ
fuit ei. ne de cetero moleſtaret ſupdictū cenobiū ꝓ puella baptiſata. Tūc
q̄dē ſubticuit. ſꝫ non obediuit P⁹ea vero l̄ris ſuis puellā citauit Leodiuꝫ
ſub pēa excōicacōis. patri ſuo rn̄ſurā ſup obiectis. vēit Katherina ſub bo
na tn̄ cuſtodia Allegatū ē ꝓ iudeo ꝙ infra ān̄os rapta fuiſſet. et violent̄
baptiſata Et dixerūt q̄dā ipſi puelle Katherina dictū ē nobis ꝙ libēt̄ re
dires ad prēm tuū ſi ꝑmittereris Rn̄dit puella. q̄s h̄ dicit. Rn̄derūt illi.
Pat̄ tu⁹. Tunc illa clara voce tale ꝓtulit verbū. pr̄ me⁹ rcē mentit⁹ ē per
mediā barbā ſuā Cūꝫ adhuc iſtaret aduocat⁹ iudei. ↄmot⁹ dn̄s Walter⁹
abb vilarieñ ait illi. Mgr̄ vos loq̄mini ↄtra deū et ↄtra honorē veſtꝛꝫ Sci
atis ꝓ certo ſi adhuc vnū vbū locut⁹ fueritis ↄtra puellā. ego laborabo
apud dn̄m papā. vt ꝑpetuū vobis in ōnib⁹ cauſis imponat ſilēciū Tunc
ille timēs ſecrete rn̄dit abbi. dn̄e abbas q̄d nocet vobis. ſi potero pecūiā
extorq̄re a iudeo Ego nihil loq̄r q̄d obeē poterit puelle. q̄ mox vt ſalariū
ſuū accepit dixit iudeo Non audeo de cet̄o loq̄ de hac cā. Anno p̄terito
qn̄ dn̄s Gwido abb clareuall̄. viſitauit in ep̄atu Leodienſi eundē ep̄m ↄ
uenit monuit ꝛ rogauit q̄tin⁹ intuitu dei et honoris ſui ceſſaret a vexacōe
puelle tā xp̄o dicate Cui ep̄s rn̄dit. bone dn̄e abb q̄d ad vos de cā iſta. rn̄
dit abbas Bene ad me duplici de cā. Primo qꝛ hō xp̄ian⁹ ſū Secūdario
qꝛ dom⁹ illa in q̄ deget de linea Clareuallē. Et adiecit puellā et cām ei⁹
ſb ꝓtectōe dn̄i pape ↄſtituo. et ſup l̄rās ↄtra illā a vobis datas appello
Tpe capl̄i generał l̄rās a dn̄o papa ↄtra ep̄m impetratas ꝑ abbatē nr̄ꝫ
miſit ꝑori de ꝑco. vt ſi forte ep̄s adhuc ↄuentū vexare ꝓpter puellā attē
taret. eiſdem litteris defenderet Nouicius Sicut paulo ante in ep̄i an/
glie edificatus ſum miſericordia. ita in huius epiſcopi ſcandaliſatus ſum
auaricia Monachus Defenſores eius dicunt eum non eſſe pertinacem
in hoc negocio amore pecunie ſed zelo iuſticie Quibus minime creditur
qꝛ ſi agitaretur ſtimulis iuſticie. nequaq̄ꝫ cogeret puellam baptiſatam. v
ginem xp̄o conſignatam. et religione xp̄iana eciam ſupra etatem feruen
tem ad iudaycam redire perfidiam Nouicius Hoc et mihi videtur
Monachus Occurrit mihi huic exemplo aliud ex parte ſimile. de quodā
milite ſeculari Ita vt ex ipſo ſuo facto ſepedicto pōtifici exꝓbare videat̄

ſentencia illa ꝓphetica Erubeſce Sydon ait mare

Capitulum.xxvij

In villa nobis vicina q̄ Linze dr̄.infra hoc trienniū q̄daz puella iudei cu
iuſdā filia baptiſmi deſiderio diuinit⁹ acceſa ad q̄ndā feminā eiuſdē ville
venit et qꝫ baptiſari vellet ſatis ſimpliciter intimauit Cui ſuaſū eſt a muli
ere.vt Conradū militem adiret.voluntatē q̄ȝ ſuā exponeret Qd cū feciſſꝫ
ille gauiſ⁹ valde pollicit⁹ ē.qꝫ ꝯſilio ei auxilio vl̄ tp̄ali ſubſidio nl̄latē⁹ deeēt
Die q̄n baptiſanda erat dixit ad militē.dn̄e ꝓcurate ne videat me pater
me⁹ infra hoc triduū qꝫ ſi ab eo viſa fuero tanta ſcit ꝙ iteꝝ oportebit me
redire ad iudaiſmū Poſiti ſunt milite ꝓcurante circa cimiteriū homines
armati.q̄ iudeū vetarent intrare vt puella ſecure poſſet introire ſiue exire
ſine illius ꝯtemplacione.Procurante deo baptiſata eſt virgo .et vocata
Eliſabeth Paucis dieb⁹ elapſis p⁹ baptiſmū occurrit ei mater infidelis ⁊
ait Bona filia reuertere ad iudaiſmū Rn̄dit illa.non poſſū qꝫ xpiana ſuꝫ
effecta Tunc mater Ego bene tibi auferā baptiſmū.volens puella ꝓbaē
q̄d mater dicere vellet.rn̄dit.q̄uo hoc faceres Ego inq̄t iudea trib⁹ vici
b⁹ te ſurſū trahā ꝑ foramen latrine.ſicq̄ȝ remāebit ibi virtus baptiſmi tui
Quod verbū puella audiens et excreans ꝯtra mrēm ſpuit.fugiens ab il
la Predict⁹ miles cū ſit etate iuuenis nec tn̄ multū diues. virginem loco
filie nutrit volēs illā tradere viro.vel in aliquo locare monaſterio. No
uici⁹.q̄d dictur⁹ eſt ep̄s Leodienſis in die iudicij cū viderit hunc militē de
virginis hui⁹ conuerſione gloriari Monach⁹.non eſt noſtrū ep̄os iudi
care.cū ſepe a multis multū ſine cauſa eciā q̄nq̄ȝ iudicēt

Capitulum.xxviij

Clericus q̄dā pariſius an̄ paucos annos verbū terribile cōtra
ep̄os locut⁹ ē dicens Omnia credē poſſū.ſed vix credere poſſū
ꝙ vnq̄ȝ aliquis ep̄s alemanie poſſit ſaluari Nouici⁹.q̄re ma/
gis iudicauit epiſcopos alemanie q̄ȝ epiſcopos gallie.anglie.
longobardie vel tuſcie Monach⁹.qꝫ pene omnes epiſcopi alemāie vtꝝ
q̄ȝ habent gladium ſpiritualem videlicet et materialem et quia de ſāgui
ne iudicant et bella exercent. magis eos ſolicitos eſſe oportet de ſtipēdi
is militum q̄ȝ de ſalute animarum ſibi commiſſaꝝ . Inuenimus tamen ex
ipſis epiſcopis Colonienſibus qui pontifices ſimul fuerunt et duces. ali/
quos fuiſſe ſanctos beatum videlicet Brunonem.ſanctum herbertuꝫ ⁊
ſanctum Annonem .Occaſione verbi iam dicti clerici.recordor et alterius
c⁹dā verbi adhuc terribilius a quodam defuncto contra ep̄os prolati

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Capitulum.xxix

IN Claraualle noſtris tpibus monach' quidā in epm elect' ē.
Quē cū electores reqrerent. et ille onus ſuſcipe rēnueret. impiū
abbatis eius vel epi acceſſit. ſed impātibus non acquieuit Et
ceſſatū eſt ab eo atq; non multo poſt defunctus. q̄ cuidam ſibi
familiari manifeſte apparēs poſt mortē. requiſitus de ſtatu ſuo. et ſi aliqd
timeret de illa inobediencia. rn̄dit. non Et adiecit Si obediens fuiſſem et
epiſcopatū illū ſuſcepiſſem. dampnatus eēm eternaliter Subiūxitq; verbū
valde terribile Ad hoc inqt iam deuenit ſtatus eccleſie. vt nō ſit digna re
gi niſi a reprobis epiſcopis Nouici' Sanctū Wilhelmū bituricenſē epm
qui ante paucos annos defunctus eſt. eſſe de numero electoꝝ crebra eius
teſtantur miracula Monach' Puto illū verbū tam horribile cōtra epiſ
copos pferendo reſpexiſſe ad multitudinem maloꝝ et ad raritatē bono
ꝝ et ꝙ eandem raritatem exigat malicia ſubditoꝝ ſicut teſtatur ſacra ſcp
tura dicens. q̄ regnare facit ypocritam ꝑpter populi peccata Nouici'.
Relinquat ergo hoꝝ oracio qz ea q̄ reſidua ſunt de contricione audire
deſidero Monach'. Quod dictū eſt de puellis baptiſatis et de epis.
ad contricōm ptinet qz in adultis ſine ɔtricione nihil opatur baptiſmus
et epoꝝ eſt mederi contritis corde. confeſſiones illoꝝ recipiēdo et pn̄az
iniungendo. vnde qz pauci noſtri tpis epi in tali phiſica ſtudent. et practi
cā eius min' exercent. iuſte aliqn̄ a ſubiectis et infirmis iudicant.

Cap.xxx.

TEmpe Frederici impatoris aui hui' Frederici q̄ nunc regnat
ſedente xpiano epo maguntie. iuxta qn̄dā epm Longobardie
reqſitus eſt ab illo ſi noſſet omnes epi ſui homines Subridēte
epo ac rn̄dente. puto epatū meū non minorem eſſe tota Lōgo
bardia expauit bonus ac ſolicitus epūs ille. conſiderans periculum eius
in reddenda racione Nouici'. Et merito. qūo ergo vnus homo tot ani
mas regere poſſet ſine periculo Monach'. viſio quedam ſatis terribil
memorie occurrit. que et ſupradictis reſpondet. et noſtris temporibus vi
detur eſſe impleta. Cuius tenor talis eſt.

Cap.xxxi.

FRater Symon cum eēt in oracione ante altare ſancte dei ge
nitricis Marie. Audiuit vocem dicentem ſibi. mone paſtorem
tuū ſuperiorē. et dic ei Oues tue fundent ſanguinē Et pcipe ei

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ne ſemet et eas interficiat veneno Nā et poſuit coꝛ ſuū in ventres lupoꝝ
late hianciū Mēbra mea incipient ꝯmoueri a crudeli beſtia q̄ hō facta ē.
Eri et clama vndiqꝫ magnā dei ōnipotētis offēſā.et dic.niſi ꝯuertimini ⁊
emēdemini.occidemini et in ignē eťnū mittemini. Inimici mei vindicabūt
iniurias meas P⁹ hec apparuerūt oues q̄nqꝫ pinguiſſime.ac deiñ boues
tres macilente. ꝑ q̄b⁹ dū q̄reret q̄d ſignarēt rñſū eſt Quinqꝫ oues āni ſūt
q̄nqꝫ magne abūdancie.et boues tres anni famis valide Et iteꝝ falſi ro
mani excitabūt crudeles rumoꝛes et iniq̄ ꝯſilio ſuo deridēt ptātē rōanā.
Et iteꝝ Iheruſalē capieť.et deſtrueť et inimici mei vindicabunt irā meā.
qꝛ polluerunt vias meas in q̄b⁹ego ipſe ābulaui.fame maxima artabūť
Celi et terra trement. Sed hō non vult tremere a crudeli beſtia Poſtea
ſol ꝯuerteť in tenebras.deiñ veniet dies hñs longitudinē dieꝝ duoꝝ P⁹
obūbracōem āt ſol'ſcieť ꝙ crudelis beſtia oſtentabiť.x.ťbub⁹ q̄ clauſe ſūt
vnuſq̄ſqꝫ felix ſcꝫ meoꝝ mēbroꝝ ſanguinē fundet Idcirco vnuſq̄ſqꝫ felix
ꝑpet ſe.ita vt recte viuat in hac breui vita Poſt hec fr̄ Simō vidit demo
nē loꝛicatū et galeatū.habentem ſquamas tanq̄ꝫ piſcis q̄ vocatur carpo
Pupille oculoꝝ eius tetre et ardentes.tanq̄ꝫ facula q̄ a vento agitať.de
oꝛe et narib⁹ eius ꝓcedebat flāma ſulphurea Dentes eius ꝑtim albi ꝑti
ſulphurei Poſt hec facta eſt vox.p⁹ ꝯtenebracōem ſolis ſuſcitabit crudel'
beſtia arte mala q̄ſdam iudeos tanq̄ꝫ a moꝛtuis. qui tñ non erunt iudei
ſed falſi nunc̄ꝗ dicentes ſe a moꝛtuis reſurrexiſſe.veris iudeis ſpem vanā
ꝓmittētes et in īfidelitate ſua et in erroꝛe iudeos fouentes. et multos de
cipiētes Et adiecit Colonia deploꝛa calamitates tuas q̄ veniēt tibi.qm̄
nonſolū ex culpa ſolius epi.ſed eciā ex cōi pctō venient mala ſup̄dicta.ve
rūtñ ipſe eps plurimū debet dolere qm̄ ipſe ōnib⁹ aliȷs eſt pꝛelatus.hanc
viſionem ꝯuentus noſter miſſus ſup montē Strōberg.ibidē repit Eodē
anno capta eſt ihrl̄m et terra ſancta.quod in eadem viſione fuerat p̄dcm
Nouici⁹ Interp̄tacōm huius viſionis noſſe deſidero Monach⁹.ptiꝫ
mihi tractare videtur de his que noſtris tpibus ꝯtigerunt in epātu Co
lonieñ.ptim de aduētu antixp̄i De aūt facta ſit hec reuelacio in epātu Co
lonienſi.et ad eiuſdeꝫ dyoceſ epm ex fine eius collego ſed quis fuerit idē
Simon penitus ignoꝛo Paſtoꝛem hunc ſupioꝛem Adolphum epm intel
ligo qui poſt moꝛtem Henrici impatoꝛis q̄ſi venale impiū habens vene
no auaricie ſeip̄m infecit.plurimoſqꝫ interfecit Poſuit eīn coꝛ ſuū id eſt ꝯ
ſilium ſuum in ventres lupoꝛum.ad theſauros Richardi regis anglie la
te hiancium.quoꝝ ꝯſilio Ottonem ſaxonem filium ſoꝛoꝛis eius in regem
Romanoꝝ elegit Ex tunc crudelis illa beſtia ſcꝫ auaricia facta eſt homo
id eſt hominibus ita ſociabilis et cara vt eius zelo xp̄iane poteſtates a

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iuſticia et fide mote.negligerent iuramenta.ꝑiuria ꝑuipendentes Miſſ⁹ ē
eodē tpe cardinalis Coloniā.q̄ Ottonis electōm ꝯfirmaret ꝑncipeſq; a
iuramēto qđ Frederico q̄ nūc r̄gnat fecerāt abſoluēt qđ magis vt rei exi
tus ꝓbauit impij fuit diuiſio q̄z ꝯfirmacio Ab illo tpe ꝓuincie incendijs
vaſtant̄ et eccleſie depredant̄.ſanguis mult⁹ effundit̄ Adolph⁹ deponit̄.
Colonia obſidet̄ Tunc impleta ē extrema ps hui⁹ viſionis O colonia de
plora calamitates tuas ꝛc̄. In ꝑncipio epat⁹ eiuſdē Adolphi.cū ꝑceſſiſſēt
anni magne abundancie.tres fuerunt anni tante ſterilitatis.vt in ꝑmo ā
no modi⁹ ſiliginis venderet̄ marca argenti Reliqua hui⁹ viſionis nimis
ſunt obſcura.nec patēt meo intellectui Nouici⁹ Tpe diuiſionis Rōani
impij dn̄s Innocenci⁹ papa a multis iudicabat̄.ita vt eū dicerent eiuſdē
ſciſmatis auctorē.ꝑmo ꝑtē Ottonis nimis fouendo.poſtea eundē ꝑſequē
do Monach⁹. ꝓpter hoc cū idē btē memorie Innocēci⁹ die q̄dā ſmonē
Rome edificatoriū faceret in populo Johānes capotius q̄ Ottoni faue
bat ei⁹ ſermonē interrupit dicens Os tuū os dei ē ſ; opa tua opa ſūt dia
boli Nouici⁹ Peto vt nunc reuertaris ad ꝯtricōꝫ a q̄ occaſione q̄rūdā
verboꝝ ſatis digreſſū eſt Monach⁹ Tanta ē virt⁹ ꝯtricōis vt nullū ei
obſtare poſſit peccatū non ꝑiuria nō homicidia nō furta nec vſure q̄dem

Cap.xxxij.

DEtulit mihi ſenex q̄dā ſacerdos et monach⁹ nigri ordinis na
tōe ſaxo.rē memoria digniſſimā de q̄dā vſurario . nec conſtat
mihi ſi ſcꝑta ſit.dixit q̄ndā fuiſſe vſurariū diuitē nimis q̄ diuer/
ſaꝝ eccleſiaꝝ theſauros loco pigneris tenebat Cui⁹ cū eēt in
explebil' auaricia ꝑcuſſ⁹ eſt ꝑemptoria infirmitate Tunc ꝑmū in ſe reuerſ⁹
licet ſero ꝯſiderare cepit pond⁹ vſure tormenta gehenne.difficultatē ꝑñe
Et vocās ad ſe q̄ndā nigri ordinis abbatem ſibi familiarem dixit ei.dn̄e
grauiter infirmor nō poſſū aliq̄d de reb⁹ meis ordinare neq; vſuras ac
ceptas reſtituē.ſi volueritis de aīa mea deo reddē rōēꝫ pctōꝝ meoꝝ mi
hi ꝓmittere abſolucionem. omnia bona mea tam mobilia q̄z immobilia
poteſtati veſtre ſubijciaꝫ Ita vt de illis quod viſum vobis fuerit faciatꝭ.
Cernens abbas hominem contritum et vere penitentem.rn̄dit Ego deli
berabo Feſtinanſq; ad epm̄ verba vſurarij ei expoſuit.et quid conſuleret
inq̄ſiuit.rn̄dit ep̄s Bonum mihi videtur vt pro anima eius ſpondeas et
ſubſtanciam ſuſcipias Ita duntaxat vt eccleſie mee theſaurum mihi reſti
tuas Mox abbas ad egrum rediens ait Ego deliberaui vt bona tua ſuſ
cipiam.et pro peccatis tuis deo ſpondeam.rn̄dit infirmus Nunc conſiliū
meū eſt vt allatis curꝛib⁹ omnia mea prius efferas.et me nouiſſime tollēs

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nullū pacieris impedimentū in efferendo Habebat eñ duas archas ple
nas auri et argēti.pigneꝛa eciā plurima in vaſis i libris varijſqꝫ oꝛnamē
tis.frumentū vinū ſupellectilē multā .pecoꝛaqꝫ infinita Tunc abbas ꝑus
ōnib⁹.ꝑmiſſis.nouiſſime in geſtatoꝛio ponēs infirmū.ꝓperauit ad monaſ
teriū Sed mox vt ille monaſteriū intrauit.ſpm̄ exalauit Abbas vero nō
immemoꝛ ſponſionis inq̄ntū potuit vſuras reſtituit.plurimas ꝓ illi⁹ aīa
largiens elemoſinas reſiduū in vſ⁹ fratꝝ ↄuertit Poſitū eſt coꝛp⁹in oꝛato
riū choꝛis pſallenciū circa illud oꝛdinatis . In ipſa nocte cū frēs attenci⁹
pſallerent q̄tuoꝛ tetri ſp̄s apparentes feretꝝ a pte ſiniſtra circūſtabāt. q̄/
b⁹ viſis territi frēs oēs excepto vno ſeniore fugerunt Et ecce totidē an/
geli ſancti ↄtra q̄tuoꝛ demones a pte dextra ſe oꝛdinabant Moxqꝫ is q̄ ꝑ
mus inter demones videbat̄.in illud dauiticū erupit Dixit inſipiēs vt de
linq̄t in ſemetipſo non ē timoꝛ dei ante oculos ei⁹.hoc in iſto homine im/
pletū eſt Alter dixit Quoniā doloſe egit in conſpcū ei⁹.vt inueniatur iniq̄
tas ei⁹ ad odiū Cui terci⁹ ſubiunxit.verba ei⁹ iniq̄tas et dol⁹ noluit intel
ligere vt bene ageret Quart⁹dixit Iniq̄tatē meditat⁹ ē in cubili ſuo.et aſ
titit omni vie male.maliciā āt non odiuit Tunc ſimul oēs dixerūt Si de⁹
iuſtus et verba eius vera.homo iſte noſter ē.qꝛ omniū hoꝝ reus ē Rn̄de
runt ſancti angeli Si ↄtra eū carmen dauiticū ꝓfertis ꝓcedite Dixerunt
demones Iſta nobis ſufficiunt ad eius dānacōm Ad quod angeli rn̄de
runt Ex quo vos tacetis nos incepti pſal̄.reſidua ꝓferem⁹ Ait iā ꝑmus
Dn̄e in celo miſcdia tua et veritas tua vſqꝫ ad nubes Cui ſecund⁹ adiec̄
Iuſticia tua ſicut mōtes dei.iudicia tua abiſſus multa Terci⁹ vo hōies
et iumenta ſaluabis dn̄e.queadmodū multiplicaſti miſcdiā tuā de⁹ Cūꝫ
q̄rtus ſubiunxiſſet Filij āt hōim in tegmine alaꝝ tuaꝝ ſperabunt.ſimul in
hanc vocem eruperunt Quia deus iuſtus eſt et ſcriptura ſolui non poteſt
filius hic hominis noſter eſt.ad dominum confugit.ad dominum ibit.qꝛ
ſub tegmine alarum illius ſperauit Inebriabitur ab vbertate domus ei⁹
qui ſe lacrimis contricionis inebriauit ꝛ toꝛrente voluptatis ſue potabit
eum Quoniam apud ipſum eſt fons vite et in lumine eius videbit lumen
Ad hanc vocem demonibus confuſis et obmuteſcentibus.celeſtes nuncij
animam contriti peccatoꝛis tollentes.illis ſociauerunt de quibus ſalua
toꝛ in euangelio dicit Gaudium eſt in celo angelis dei ſuper vno peccato
re penitenciam agēte ¶ Nouicius. quid amplius pꝛofuit vſurario .elemo
ſine an contricio ¶ Monachus . Hoc ſecure dico. quia ſi contricio de
fuiſſet modicum illi elemoſina pꝛofuiſſet . Vis audire quantum deus ac/
ceptet elemoſinas vſurarij ¶ Nouicius volo et deſidero ¶ Monachus

¶ Cap. xxxiij.

MUltoꝝ ore celebrať adhuc Colonie factũ cuiuſdã vſurarij. in
eccleſia ſancti Gereonis martiris ſepulti. q̄ cũ eēt diues et aua
rus. tandē diuina miſcďia ꝯpunct⁹ ſacerdotē adijt ꝯfeſſionē fe
cit. et vt deũ ꝓ peccatis ſuis placaret pollicit⁹ ē q꞉ õnia ſua ꝓ
illi⁹ nõie paupib⁹ erogaret Cui ſacerdos rñdit Incide de manib⁹ tuis e
lẽoſinas ita vt ciſtã ex eis impleas claudeſq꞉ illã. q̄ cũ die altera eandē ar
chã apuiſſet q̊t ibi poſuerat elemoſinas tot in ea repit bufones Cui cum
ſacerdos diceret. vides nũc q̄ntũ deo placeant elẽoſine de vſura. Erit⁹ ille
rñdit. dñe q̄d faciã Si vis inq̄t ſalu⁹ fieri hac nocte inter vermes iſtos nu
d⁹ iaceas mira ꝯtricio Ille licet tale ſtratũ nimis abhorreret. vermib⁹ tñ
morituris immortales ꝑponens. tũ timore gehenne. tũ amore celeſtis pa
trie. nud⁹ ſe ſup vermes iactauit. ſacerdos vero archã ipſã adijt clauſit et
abijt Quã die poſtera cũ apparuiſſet nihil p̄ter oſſa hõis ibidē inuenit. q̄
in porticu p̄dicti martiris ſepulta. dicunť tante eē virtutis. vt vſq꞉ hodie
nullus bufo t'minos eiuſdē viuus poſſit intrare ¶ Nouici⁹ Si elemoſine vſu
rarioꝝ vertũť in bufones. reliq̄ eoꝝ ſb̄a q̄les ex ſe gignet v'mes? ¶ Mõa
ch⁹. vermes infernales. vermes immortales. de quib⁹ ꝑ yſaiã in ꝑſona ta
liũ diciť. vermis eoꝝ non moritur et ignis eoꝝ non extinguitur et erunt
vſq꞉ ad ſacietatē viſionis õni carni. Subt⁹ eos ſterneť tinea. corpa eoꝝ
comedent immortales vermes gehēne animas ſemꝑ rodet vermis ꝯſcie
¶ Nouici⁹ Potuit ne ergo abbas ille de q̄ ſupius dictũ eſt. ex pecunijs
vſurarij fructuoſas ꝓ anima eius facere elemoſinas? ¶ Monach⁹ Pri⁹ hic
me memini dixiſſe vſuras ꝓ poſſibilitate reſtituit. de reliq̄ elemoſinas fec
hoc in iſto factũ nõ ē. Q̄ ãt hoc liceat. ex hoc q̄d ſeq̄ť exẽplo docebiť

¶ Cap. xxxiiij.

TEmpib⁹ Philippi regis Francoꝝ q̄ hodie regnat. erat in ciui
tate Pariſieñ vſurari⁹ q̄dã ditiſſim⁹ Theobald⁹ nõie. h̄ cũ ha
beret poſſeſſiones plurimas infinitaſq꞉ pecunias ex vſuris cõ
gregatas. diuinit⁹ compunctus ad magiſtꝝ Mauriciũ eiuſdẽ
ciuitatis ep̄m venit. eiuſq꞉ conſilio ſe ꝯmiſit Ille vero cũ in edificacione ec
cleſie beate dei genitricis nimis feruēret conſuluit ei quatinus pecunias
ſuas ad ſtructuram inchoati operis contraderet Qui hm̃oi cõſilio aliq̄n
tulũ ſibi ſuſpecto. adijt magiſtrum Petꝝ cantorem. verba ep̄i ei inſinuãs
Cui ille rñdit. non dedit tibi bonum conſilium hac vice. ſꝫ vade et fac cla
mari ꝑ ciuitatem ſub voce preconis. q꞉ paratus ſis reſtituere omnib⁹. a q̄b⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aliq̇d ſupˀ ſortē accepiſti. factūq; eſt ita. deīn rediens ad magiſtrū ait Om
nibus ad me venientibꝰ teſte ↄſciencia ōnia reſtitui ablata. et adhuc ſup
ſunt plurima Tunc ille. mō inquit poteris elemoſinā dare ſecure. Retulit
mihi dñs Daniel abbas ſconauie. ꝙ ad ↄſiliū eiuſdē cantoris ꝑ plateas
ciuitatis nudꝰ in ſuis femoralibꝰ inceſſerit. ſeruo cū virga ſe impellente ac
dicente Ecce iſte eſt ille, quē ꝓ ſuis pecunijs ꝑncipatꝰ honorabat. q̄ filios
nobiliū obſides tenebat ¶ Nouiciꝰ Ex his duobꝰ vſurarijs plenius ag
noſco virtutē contricionis. qꝛ vt conſidero. de cuiꝰ corde fōs eiꝰ ſcaturit
nullus labor. nullꝰ horror. nullus pudor. vēas illius obſtruere valebit.
Monachꝰ. veꝝ dicis. qꝛ ↄtricio q̄ timore ꝑue pm̄e exiccat̄. fōtē nō hꝫ vn̄
fluat ¶ Nouiciꝰ. videt̄ mihi vſura mlt̄ū eſſe defectiue nature. qꝛ raro ad
terciā ſiue q̄rtā illā durare videmus generacōm ¶ Monachꝰ. non ſolum
defectiue. ſed et ↄſūptiue nature eſt. qꝛ vt dicis in ſe celerius deficit. et nō
nūq̄ȝ ſibi admixta ſiue coniuncta ↄſumit ¶ Nouicius Da exemplū ¶ Mo
nachus Hec que dicturus ſū a quibuſdam abbatibus ordinis noſtri au
diui. ſed nomen nō retinui loci in quo contigit.

¶ Capitulum. xxxv.

Usurarius q̄dam cuidam ordinis noſtri cellerario quandā pe
cunie ſue ſūmam ↄmiſit reſeruādam Quam ille ſignatam in lo
co tuto iuxta pecuniā monaſterij repoſuit Poſtea cū vſurariꝰ
depoſitū repeteret. cellerariꝰ archā reſerans neq; illā neq; ſuaȝ
invenit. q̄ cum vidiſſet arche ſeras intactas et ſignacula ſalua ſacculoruȝ
ita vt nulla eſſet de furto ſuſpicio. ↄgnouit ꝙ pecunia deuoraſſet pecuni
am monaſterij Ex quo colligitur ꝙ per elemoſinam vſure monaſterij ſub
ſtancia non augeat̄ ſed deficiat ¶ Nouiciꝰ. magna ſunt que dicta ſunt de
contricione. ſed quero ſi is qui oculos non habet cōtricioneȝ habere nō
poſſit cum ſine oculis flere non poſſet ¶ Monachꝰ. Cōtricio non eſt in la
crimis. ſed in motu cordis cuius ſigna lacrime ſunt oculorum cum et cor
lacrimas ſuas habeat

¶ Capitulum. xxxvi

Dux Henricus ſaxo pater Ottonis imꝑatoris. tempore q̄daȝ
virum quendam nobilem pro ſuo ſcelere exoculauit Deus vo
ex ſua miſericordia excecacionis penaȝ viro conuertens in me
dicinam. tantam cordi eius contulit contricionem. vt iugiter
peccata commiſſa defleret. ⁊ pro deſiderio patrie celeſtis ſemꝑ ſuſpiraꝛȝ
Nō recedebat de eccleſia beate dei genitricis in Hildeſchem. oracionibꝰ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

et ieiunijs vacans Caſu contigit vt ſtultus quidam verbum ſtulti eo au
diente proferret dicens Qui hic oculos non habet. nec in futuro oculos
habebit quibus deum videat. de quo verbo turbatus nimis dum quoti
die gemeret. nec verborum conſolacionem reciperet. a multis culpatus
reſpondit. Niſi mihi ex ſcripturarum auctoritate probetur conſolari non
potero. Quod ei facile probari potuit a viris litteratis. quorum in ea
dem ciuitate copia fuit ¶ Nouicius. Quomodo autem probatur? ¶
Monachus. Saluator dicit electis. Capillus de capite veſtro non peri
bit Super quem locum dicit Auguſtinus. Perit caput vbi non perit ca
pillus? vbi non perit palpebra perit oculus? Quaſi diceret. nam omnes
mortui integraliter reſurgent. Mali. vt in omnibus ſuis membris puniantur
tur Boni. vt in omnibus remunerentur. Hec ſecure dico et credo ꝙ om
nis homo ſiue iuſtus ſit ſiue peccator. ſi in contricione eciam minima de
ceſſerit. deum viſurus ſit. Ad quam viſionem nos perducere dignetur
dominus noſter Jheſus Chriſtus ſplendor glorie. qui cum patre et ſpiri
tu ſancto viuit et regnat deus per infinita ſecula ſeculorum. Amen

¶ Explicit Secunda diſtinctio De contricione

¶ Incipiunt capitula Tercie diſtinctionis.

Quid ſit confeſſio. qualis eſſe debeat. que eius ſit virtus quis
fructus ¶ capitulum. primum De clerico qui ſtuprauerat vx
orem militis. quem poſt confeſſionem diabolus in ſtabulo dix
it eſſe iuſtificatum ¶ ca. ij. ¶ Item de ſeruo alterius qui cu
vxore domini ſui peccans et in nemore idem peccatum ruſtico confitens
a diabolo prodi non potuit ¶ capitu. iij. De ſacerdote qui pro illuſio
ne nocturna pſalmum in confeſſione iniunctum negligens in locis genita
libus punitus eſt ¶ ca. iiij. De clerico premonſtratenſe qui ſine confeſſi
one cuiuſdam venialis peccati commiſſi ad obſeſſum exiens. a demõe no
tatus eſt. ca. v. De virgine quadam quam demon in ſpecie viri proca
batur Item de viro cui demon peccata ficte cõfeſſa obiecit. et de puella
cuius deuirginacionem prodidit. ca. vi. Exemplum de miraculis ſãcti
Bernardi abbatis qui incubum demonẽ a muliere fugauit. ca. vij. De
filia arnoldi ſacerdotis quam demon corrupit. ca. viij. ¶ Item de muli
ere in Briſeke. que moriens confeſſa eſt ſe ſex annis cum demone incubo
peccaſſe. ca. ix. De Johanne ſcolaſtico Prumie qui cum demone fert
concubuiſſe. cap. x. De Henrico ciue Suſatie qui a demone in ſpecie

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf